

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA REGIONÁLNÍ A ENVIRONMENTÁLNÍ EKONOMIKY

Vybrané aspekty kvality života v Ostravě a Karvině

The Selected Aspects of Life Quality in Ostrava and Karvina

Student: Bc. Tereza Babulová

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Jan Sucháček, Ph.D.

Ostrava 2013

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Tereza Babulová**

Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6202T040 Regionální rozvoj

Téma: **Vybrané aspekty kvality života v Ostravě a Karvině**
The Selected Aspects of Life Quality in Ostrava and Karviná

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Teoretická východiska k řešené problematice
  3. Profil měst Ostrava a Karviná
  4. Analýza vybraných aspektů kvality života v Ostravě a Karvině a jejich komparace
  5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

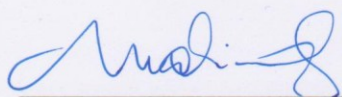
- SUCHÁČEK, Jan. *Na cestě k nové identitě: Ostrava, Katowice a Košice po roce 1989*. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, 2010. 130 s. ISBN 978-80-248-2212-9.
- VEJCHODSKÁ, Eliška. *Ekonomie a politika městského životního prostředí*. Praha: Oeconomica, 2007. 175 s. ISBN 978-802-4512-419.
- VYMĚTAL, Jan. *Informační zdroje v životním prostředí*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. 180 s. ISBN 978-80-7357-733-9.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

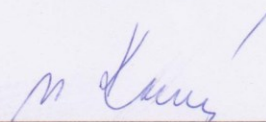
Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Jan Sucháček, Ph.D.**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 26.04.2013

Ing. Jan Malinovský, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení o samostatném vypracování diplomové práce

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci na téma *Vybrané aspekty kvality života v Ostravě a Karviné* zpracovala samostatně, včetně všech příloh a uvedla jsem v ní všechny prameny a ostatní zdroje, ze kterých jsem čerpala a použila ke zpracování.“

V Ostravě dne 26. 4. 2013

.....*Babulová*.....

Bc. Tereza Babulová

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu své diplomové práce doc. Ing. Janu Sucháčkovi, PhD., za jeho cenné rady a připomínky a vstřícný přístup na konzultacích v průběhu zpracování této diplomové práce.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Teoretická východiska k řešené problematice	3
2.1 Kvalita života.....	3
2.1.1 Definice kvality života.....	4
2.1.2 Subjektivní a objektivní rozměr kvality života.....	5
2.1.3 Indikátory kvality života.....	6
2.1.4 Rozdělení dimenzí kvality života	8
2.2 Kvalita života v regionech	10
2.2.1 Regionální index kvality života	11
2.2.2 Kvalita života ve městě.....	13
2.3 Životní prostředí ve městech	14
2.3.1 Základní pojmy týkající se životního prostředí	14
2.3.2 Tradiční problémy životního prostředí ve městech	16
2.4 Sociální prostředí	21
2.4.1 Kriminalita	22
2.4.2 Kultura	23
2.5 Ekonomické prostředí.....	24
2.5.1 Nezaměstnanost	24
2.6 Zdravotnictví.....	26
3. Profil měst Ostrava a Karviná	28
3.1 Moravskoslezský kraj	28
3.2 Profil města Ostrava	29
3.2.1 Poloha a základní údaje	30
3.2.2 Historický vývoj	30
3.2.3 Demografická struktura	31
3.2.4 Ekonomická struktura	33

3.2.5	Sociální struktura	34
3.2.6	Životní prostředí	36
3.2.7	Doprava a dopravní dostupnost	37
3.3	Profil města Karviná	37
3.3.1	Poloha a základní údaje	38
3.3.2	Historický vývoj	38
3.3.3	Demografická struktura	39
3.3.4	Ekonomická struktura	40
3.3.5	Sociální struktura	41
3.3.6	Životní prostředí	42
3.3.7	Doprava a dopravní dostupnost	44
4.	Analýza vybraných aspektů kvality života v Ostravě a Karvině a jejich komparace	45
4.1	Vybrané indikátory ekonomického prostředí	45
4.1.1	Míra nezaměstnanosti	45
4.1.2	Počet uchazečů o zaměstnání	47
4.2	Vybrané indikátory sociokulturního prostředí	49
4.2.1	Počet zjištěných trestných činů	49
4.2.2	Počet kulturních zařízení	50
4.3	Vybrané indikátory životního prostředí	51
4.3.1	Poléťavý prach	52
4.3.2	Oxidy dusíku	53
4.3.3	Přízemní ozon	54
4.3.4	Oxid siřičitý	55
4.4	Vybrané indikátory zdravotnictví	56
4.4.1	Počet lůžek v nemocnicích	56
4.4.2	Průměrná délka pracovní neschopnosti z důvodu nemoci	58
5.	Závěr	60

Seznam použité literatury	63
Seznam grafů a tabulek	70
Seznam zkratek	71
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce.....	Chyba! Záložka není definována.
Seznam příloh.....	74

1. Úvod

Ústředním pojmem této diplomové práce je kvalita života. Toto sousloví je jak vědeckým tak i laicky používaným pojmem. Poprvé bylo v historii zmíněno ve 20. letech minulého století v souvislosti s úvahami o ekonomickém vývoji a úloze státu v oblasti materiální podpory nižších společenských vrstev. V dnešní době je již tento pojem velmi frekventovaný, nemá však žádnou názorovou shodu. Je to dáno tím, že se o kvalitě života hovoří v různých souvislostech a různých vědních disciplínách. Na nejobecnější úrovni je možné kvalitu života chápat jako důsledek interakce mnoha různých faktorů.¹

Účelům této práce je nejbližší definice Martina Potůčka:

„Kvalita života je výsledkem vzájemného působení sociálních, zdravotních, ekonomických a environmentálních podmínek lidského a společenského rozvoje.“

Vybraná definice rozděluje kvalitu života do čtyř oblastí, z nichž největší pozornost je v této diplomové práci věnována životnímu prostředí v Ostravě a Karvině. Životní prostředí bylo zvoleno v souvislosti s problémy Moravskoslezského kraje na této úrovni. Moravskoslezský kraj (MSK) dlouhodobě patří mezi oblasti s nejvíce poškozeným životním prostředím v České republice.

Tato práce se zabývá sledováním kvality života v Ostravě a Karvině letech 2000 až 2010. Kvalita života je hodnocena na základě indikátorů, které byly vybírány tak, aby charakterizovaly sledované území a poukazovaly na problémové oblasti. Volba ukazatelů byla omezena jejich dostupností za vybrané územní jednotky a také časovou řadou, za kterou byly indikátory sledovány. Vybrané údaje byly sesbírány pomocí internetových zdrojů - webových stránek Českého statistického úřadu, Regionálního informačního servisu, Českého hydrometeorologického úřadu, a také ve spolupráci s Krajskou správou Českého statistického úřadu v Ostravě.

Důvodem pro výběr tématu diplomové práce „Vybrané aspekty kvality života v Ostravě a Karvině“ byl jednak zájem o tuto oblast a také snaha vnést do tohoto tématu pohled člověka, který v Moravskoslezském kraji trvale nežije a je tak nezaopatřeným pozorovatelem. Dalším důvodem je zájem o zlepšení vesměs negativních představ osob žijících mimo Moravskoslezský kraj. Tyto dojmy jsou tvořeny předsudky související s historií tohoto kraje a

---

¹ PAYNE, Jan. *Kvalita života a zdraví*. Praha: Triton, 2005. 629 s. ISBN 80-725-4657-0.

sdělovacími prostředky, které obecně preferují negativní zprávy a ovlivňují tak názory lidí, kteří Moravskoslezský kraj neměli příležitost navštívit osobně.

Cílem této diplomové práce je analýza, zhodnocení a interpretace vybraných faktorů týkajících se kvality života v Ostravě a Karvině v letech 2000 až 2010. Vybrané ukazatele budou dále komparovány. S ohledem na nedostupnost dat je v některých případech nutné, spokojit se se sledováním dat na okresní úrovni. V práci byly využity metody: analýza, indukce, dedukce a komparace.

Diplomová práce je složena ze tří kapitol, první část je teoretická, druhá a třetí jsou empiričtější laděny. Následující teoretická kapitola je rozdělena na dvě části. V první polovině je obecně rozebrán pojem kvalita života, je zde vybráno jen několik málo definic z mnoha, které existují. Jsou zde také popsány oblasti, týkající se kvality života a indikátory, jako prostředky k jejímu hodnocení. Pozornost je věnována i kvalitě života v regionech, která má své specifické vlastnosti. Druhá polovina je zaměřena na čtyři oblasti, které se podle zvolené definice podílejí na výsledné kvalitě života. Největší část se zabývá životním prostředím a faktory, které mají vliv na jeho kvalitu ve městech. Dále je stručně shrnuto zdravotnictví a oblast sociální a ekonomická.

Druhá, empiričtější laděná kapitola se zabývá nejprve stručnou charakteristikou Moravskoslezského kraje, ve kterém se obě města nacházejí. Následuje podrobnější charakteristika měst Ostravy a Karviné, podle dostupných údajů z oblastí geografie, demografie, stručného historického vývoje, socioekonomické struktury, životního prostředí a dopravy.

Poslední, třetí kapitola se zaměřuje na vývojové trendy vybraných indikátorů za Karvinou a Ostravu ve sledovaném období a s využitím těchto trendů porovnává rozdíly ve vývoji obou měst. Celá práce je zakončena závěrem.

2. Teoretická východiska k řešené problematice

Obsahem této kapitoly je vysvětlení pojmu kvality života, jejího objektivního a subjektivního rozměru a seznámení se s indikátory souvisejícími s kvalitou života. V druhé polovině kapitoly jsou rozvedena jednotlivá prostředí, týkající se kvality života, přičemž důraz je kladen na životní prostředí.

2.1 Kvalita života

Kvalita života (Quality of Life, QOL) je velmi rozsáhlý a komplexní pojem. Dotýká se pochopení jak lidské existence, tak i smyslu života a samotného bytí. Zahrnuje zkoumání mnoha stránek lidského života: materiální, psychologickou, sociální, duchovní a další, které jsou důležité pro zdravý a šťastný život člověka. Komplexní pohled na život se dotýká vnějších podmínek i vnitřních rozměrů člověka. U zkoumání kvality života je důležité brát v potaz vývoj, proměny v prostoru a čase, společenské souvislosti i civilizační a generační změny. Velkou roli zde sehrává i náboženství, hluboce věřící lidé pokládají náboženství, společně s jeho zásadami a pravidly za prvořadé, osobní cíle už pro ně nejsou tak důležité. Koncept kvality života je velmi abstraktní a je ovlivněn mnoha faktory. Dodnes není dána jednotná jasně vymezující definice, i přesto, že ve světě existuje mnoho pokusů o její vystižení, zahrnující takové objektivní aspekty života, jako je dostupnost vody, potravy, bydlení či délka života prožitého ve zdraví. Tento pojem zahrnuje i subjektivní vnímání života - pocit dobrého života a seberealizace, spokojenost se životem. Při vymezování pojmu kvality života, zcela zřetelně chybí obecně přijímaný a teoreticky propracovaný model, univerzálně platná definice a metodologická shoda. I tak se však kvalita života stává celostním pojmem a jsou zaznamenávány vzrůstající intenzivní snahy o komplexní definování jejího obsahu. Přístupy a způsoby zkoumání jsou velmi rozmanité.²

„Evropa nastoluje sen o kvalitě života, namísto starého amerického snu o individuálním úspěchu,“ říká americký ekonom Jeremy Rifkin a dále pokračuje: „Víte, to čemu říkám Evropský sen, to je silná myšlenka. Měla by to být příští kapitola dějin. Po dlouhou dobu byl příkladem a modelem americký sen. Je to velmi jednoduchý model - když budeš těžce pracovat, dopracuješ se úspěchu. Když se obětuješ, tvoje děti budou mít prospěch z tvé práce. Je to individuální sen. Evropané formulují svůj sen trochu jinak. Řeknou vám většinou, že jim jde o dobrou kvalitu života. Vědí ale, že té lze dosáhnout jen společně.“

---

² SVOBODOVÁ, Lenka. *Kvalita pracovního života – změny ve světě práce, modely, indikátory* [online]. Praha: Výzkumný ústav bezpečnosti práce Praha, 2006. [25. 2. 2013]. Dostupné z: http://kvalitazivota.vubp.cz/prispevky/sbornik_kvalita_pracovniho_zivota.doc.

Namísto toho starého amerického snu o individuálním úspěchu a kumulování statků a o právu na majetek a o svobodném trhu, Evropa nastoluje sen o kvalitě života, o udržitelném rozvoji, o rovnováze mezi prací a odpočinkem, o občanských právech a o míru. Já myslím, že tenhle nový sen, ten rodící se evropský sen, s veškerými svými slabinami, je prvním pokusem svého druhu. Prvním v celé historii. Vytváří globální vědomí v globalizujícím se světě. Ve světě, který už uznal vzájemnou závislost jedněch na druhých. Ten model má možná zatím příliš mnoho slabin na to, aby se prosadil. Ale Evropané zahájili jeho realizaci. Přes všechny nedostatky EU. Přes její vnitřní rozpory, předsudky... Pro mě jako Američana je zajímavé, že to, o co se v Evropě pokoušíte, je cesta ke globálnímu chápání lidské existence.“³

Lepší životní a pracovní podmínky, vyšší kvalita zdravotní péče a vyšší úroveň sociální ochrany vedou ke skutečnosti, že v současnosti méně lidí umírá v dětství a v průběhu pracovního života. Více lidí tak dostává šanci žít déle, než tomu bylo v minulosti a přibývá lidí v důchodovém věku.⁴

2.1.1 Definice kvality života

Jak již bylo řečeno výše, neexistuje jediná jednotná celosvětově uznávaná definice kvality života. Níže je uvedeno jen několik málo definic, které se v souvislosti s kvalitou života používají, od velmi obecných až po složité definice zaměřující se na jeden z aspektů kvality života.

- „Kvalita života je výsledkem vzájemného působení sociálních, zdravotních, ekonomických a environmentálních podmínek lidského a společenského rozvoje. V našem pojetí představuje objektivní podmínky pro dobrý život. Tato objektivní stránka kvality života shrnuje naplňování a možnosti naplňování sociálních a kulturních potřeb člověka.“⁵
- „Mezinárodní zdravotnická organizace (WHO) definuje kvalitu života jako jedincovu percepci jeho pozice v životě v kontextu své kultury a hodnotového systému a ve vztahu k jeho cílům očekáváním, normám a obavám. Jedná se o velice široký koncept

---

³ SVOBODOVÁ, Lenka. *Kvalita pracovního života – změny ve světě práce, modely, indikátory* [online]. Praha: Výzkumný ústav bezpečnosti práce Praha, 2006, str. 6-7. [25. 2. 2013]. Dostupné z: http://kvalitazivota.vubp.cz/prispevky/sbornik_kvalita_pracovniho_zivota.doc.

⁴ *Quality of life in old age: national programme of preparation for ageing for 2008-2012*. Prague: Ministry of Labour and Social Affairs, 2008. ISBN 978-808-6878-669.

⁵ POTŮČEK, Martin a kol. *Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku - Executive Summary* [online]. Praha: Centrum pro sociální a ekonomické strategie Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, 2002. [26. 2. 2013]. Str. 7. Dostupné z: http://www.martinpotucek.cz/index.php?option=com_rubberdoc&view=doc&id=10&format=raw&Itemid=64&lang=cs.

multifaktoriálně ovlivněný jedincovým fyzickým zdravím, psychickým stavem, osobním vyznáním, sociálními vztahy a vztahem ke klíčovým oblastem jeho životního prostředí.

- Z definice zdraví podle WHO vychází Naqpal, který definuje kvalitu života jako komplexní měření fyzické, psychické a sociální pohody, štěstí, spokojenosti a naplnění tak, jak je vnímána každým jedincem nebo skupinou.
- Dickinsonova definice má jako základ Maslowovu pyramidu potřeb a podle ní definuje kvalitu života jako měření velikosti nepoměru mezi naplněnými a nenaplněnými potřebami a přáními.
- Někteří autoři definic rozlišují kvalitu života podle různých dimenzí, například Bluden vymezuje kvalitu života v rámci čtyř oblastí spokojenosti: fyzická pohoda, materiální pohoda, kognitivní pohoda (pocit spokojenosti) a sociální pohoda (sounáležitost ke společnosti).
- Mnoho definic se zaměřuje na štěstí a spokojenost jako jeden z aspektů kvality života. Jednou z nich je například Ferransova definice, která kvalitu života spatřuje jako jedincův pocit spokojenosti pramenící z pocitu uspokojení či neuspokojení v oblastech života, které jsou pro něj důležité.⁶

2.1.2 Subjektivní a objektivní rozměr kvality života

Kvalita života byla a je předmětem zájmu mnoha oborů, včetně medicíny, psychologie, sociologie, politologie, environmentalistiky, ekonomie a dalších. Kvalita života se liší v pohledech a přístupech, v cílech zkoumání nebo v použitých metodách. V minulosti byla pozornost věnována zmírňování a odstraňování útrap chudých a nemocných, později již byla větší pozornost upřena na spokojenost s prací a životem, a nyní se zaměřuje spíše na měření a analýzy pohody, kvality života (štěstí). Hodnocení kvality života se provádí především z ekonomického pohledu (výši hrubého domácího produktu na jednoho obyvatele, cenou spotřebního koše, atd.). Západní kultury vyzvedávají hodnotu peněz a vlastnictví materiálních statků ale i dobré zdraví a funkčnost rodiny.⁷

---

⁶ VAĎUROVÁ, Helena a Pavel MÜHLPACHR. *Kvalita života: teoretická a metodologická východiska*. Brno: Masarykova univerzita, 2005, str. 11-13. ISBN 80-210-3754-7.

⁷ SVOBODOVÁ, Lenka. *Kvalita života* [online]. [25. 2. 2013]. Dostupné z: https://docs.google.com/viewer?url=http%3A%2F%2Fkvalitazivota.vubp.cz%2Fprispevky%2Fsoudoba_sociologie_II_kvalita_zivota-svobodova.doc.

Kvalitu života můžeme hodnotit ze dvou hledisek (dimenzí) a to z hlediska subjektivního a objektivního. V současné době je mezi odborníky oblíbenější více přístup subjektivní, kterému připisují zásadní a určující roli pro lidský život.

- „Objektivní kvalita života sleduje materiální zabezpečení, sociální podmínky života, sociální status a fyzické zdraví. Lze ji vymezit jako souhrn ekonomických, sociálních, zdravotních a environmentálních podmínek, které ovlivňují život člověka.
- Subjektivní kvalita života se týká jedincova vnímání svého postavení ve společnosti v kontextu jeho kultury a hodnotového systému. Výsledná spokojenost je závislá na jeho osobních cílech, očekáváních a zájmech.“⁸

Kvalita života má tedy dva základní rozměry, objektivní a subjektivní. Pro její objektivní rozměr lze určit objektivní ukazatele (míry, standardy, kritéria, normy) vycházející z rozmanitých oblastí, které se týkají lidského života a jeho kvality (ekologie, medicína, ekonomie, demografie atd.). Z těchto ukazatelů jsou pak vypracovány indikátory (index lidského rozvoje) a prostřednictvím nich je možné porovnávat kvalitu života různých skupin obyvatelstva, národů, regionů apod. Měření subjektivní stránky kvality života je o něco složitější, neboť lidský život je jedinečný a mnohorozměrný, každý člověk má své individuální pojetí kvality života. Tento rozměr kvality života člověka je určován jeho celkovou spokojeností se životem – s kognitivním (racionálním) ohodnocením vlastního života a jeho emocionálním prožíváním. Spokojenost v sobě zahrnuje hodnotící moment (příznivý – nepříznivý, pozitivní – negativní) i odpovídajícím emoční náboj a očekávání spojené s velice rozmanitými konkrétními potřebami, zájmy, hodnotami apod. Skutečnou subjektivní spokojenost nejlépe vystihuje psychologie. Její použití je však složité a náročné a do jisté míry brání v hromadném zjišťování a měření. Na mezinárodním poli se sledují ukazatele spokojenosti s vlastním životem (např. Eurobarometr), ukazatele, které zachycují pocit štěstí (např. World Database of Happiness, Happy Life Expectancy).⁹

2.1.3 Indikátory kvality života

Mezi světové instituce, které se už delší dobu zabývají sledováním a hodnocením indikátorů kvality života patří například: Světová banka (World Development Indicators,

---

⁸ VAĎUROVÁ, Helena a Pavel MÜHLPACHR. *Kvalita života: teoretická a metodologická východiska*. Brno: Masarykova univerzita, 2005, str. 17. ISBN 80-210-3754-7.

⁹ SVOBODOVÁ, Lenka. *Kvalita pracovního života – změny ve světě práce, modely, indikátory* [online]. Praha: Výzkumný ústav bezpečnosti práce Praha, 2006. [25. 2. 2013]. Dostupné z: http://kvalitazivota.vubp.cz/prispevky/sbornik_kvalita_pracovniho_zivota.doc.

Monitoring Environmental Progress), Rozvojový program OSN (UNDP - Human Development Report), World Resource Institute (World Resources), World Health Organization (databáze „Health For All“), United Nations DESA (Indicators of Sustainable Development), United Nations FAO (statistická databáze FAOSTAT), Evropská agentura životního prostředí (Yearly Indicator-Based Report), Eurostat (Pressure Indices Project) a OECD (Core Set Of Environmental Indicators).

Díky činnosti těchto světových institucí vznikly rozsáhlé soubory indikátorů, které rozděleny na jednotlivé rozvojové oblasti přinášejí množství informací. Tyto informace jsou však málo integrované a pro většinu jejich uživatelů neposkytují jednoduchý a souhrnný pohled na rozvojovou problematiku. V současné době proto vystupují do popředí složené neboli agregované ukazatele - indexy. Mezi nejznámější ukazatele patří především Human Development Index (UNDP), Index of Freedom (Freedom House), Index of Corruption (Transparency International), Index of Sustainable and Economic Welfare (Centre for Environmental Strategies), Global Competitiveness Index (World Economic Forum)¹⁰, Environmental Sustainability Index (World Economic Forum, Yale Center for Environmental Law and Policy), UN CSD Dashboard (Consultative Group for Sustainable Development, UN CSD 2000) a další.

Index lidského rozvoje (Human Development Index, HDI) je jedním z nejrespektovanějších ukazatelů kvality života. Vyhodnocuje se od roku 1990 v rámci programu OSN United Nations Development Programme. HDI je kombinací ekonomických a celé řady sociálních indikátorů, mezi něž patří například očekávaná délka života, přístup ke vzdělání, rovné příležitosti, porodní úmrtnost, přístup k nezávadné pitné vodě, zdravotní péči a další.¹¹ Stupnice pro hodnocení HDI se pohybuje v intervalu $<0;1>$.

Environmental Sustainability Index (World Economic Forum, Yale Center for Environmental Law and Policy) je ukazatel, který vyjadřuje pozici země vzhledem k dosaženému pokroku v environmentální stránce udržitelného rozvoje a to na základě pěti hlavních oblastí, které vypovídají o stavu životního prostředí a jeho zatížení, závislosti a citlivosti lidí vůči vnějším vlivům a o sociální a institucionální kapacitě zemí a zapojení se do mezinárodní spolupráce. Hlavním výstupem tohoto ukazatele je celkový index pro 122 zemí a

---

¹⁰ MEDERLY, Peter, Ján TOPERCER a Pavel NOVÁČEK. *Indikátory kvality života a udržitelného rozvoje: kvantitativní, vícerozměrný a variantní přístup*. [online]. 2004. [26. 2. 2013]. Dostupné z: <http://www.regioplan.sk/files/20/Indikatory%20kvality%20zivota%20a%20UR%202004.pdf>.

¹¹ *Zpráva o lidském rozvoji 2006*. [online]. 2006. OSN [27. 2. 2013]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1199>.

dílčí indexy pro hlavní složky environmentální udržitelnosti, zohledňující 22 indikátorů a 67 proměnných. Teoretická stupnice ESI je v rozmezí 0 – 100.

UN CSD Dashboard (Consultative Group for Sustainable Development, UN CSD 2000) je celkový index udržitelnosti rozvoje světových zemí, který byl vytvořen na základě dílčích indexů pro čtyři hlavní oblasti, kterými jsou sociální, ekonomická, environmentální a institucionální. Index navazuje na výsledky testování indikátorů udržitelnosti rozvoje v rámci Komise OSN pro udržitelný rozvoj a hodnotí celkem 45 indikátorů a 170 zemí. Byla zvolena hodnotící stupnice v rozsahu 0 – 1000.¹²

2.1.4 Rozdělení dimenzí kvality života

Jak již bylo uvedeno, neexistuje jednotná definice kvality života ani spolehlivý způsob jejího měření, na kterém by se shodovala většina odborníků. Existují však teoretické koncepty, které se snaží komplexně vystihnout kvalitu života. Níže je pro ilustraci uvedeno několik příkladů.

Mezinárodní zdravotnická organizace vysvětluje kvalitu života jako: „Individuální vnímání (chápání) vlastního životního postavení v kontextu kulturního a hodnotového systému, ve kterém žijeme, a vnímání našich vztahů k cílům, očekáváním, normám a zájmům, jež jsou podmíněny fyzickým zdravím, psychikou, mírou nezávislosti, společenskými vztahy, environmentálními podmínkami a vlastními názory.“¹³ WHO rozeznává 4 základní oblasti vystihující dimenze lidského života.

---

¹² MEDERLY, Peter, Ján TOPERCER a Pavel NOVÁČEK. *Indikátory kvality života a udržitelného rozvoje: kvantitativní, vícerozměrný a variantní přístup*. [online]. 2004. [26. 2. 2013]. Dostupné z: <http://www.regioplan.sk/files/20/Indikatory%20kvality%20zivota%20a%20UR%202004.pdf>.

¹³ DVOŘÁKOVÁ, Nina. *Kvalita života*. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta [online]. 2010. [25. 2. 2013]. Str. 9. Dostupné z: http://web.natur.cuni.cz/ksgrrsek/urrlab/user/documents/petra/Komunity_2009/12_Kvalita_zivota.pdf.

Tabulka 2.1 Dimenze kvality lidského života podle WHO

Fyzické zdraví a úroveň samostatnosti	Energie a únava, bolest, odpočinek, mobilita, každodenní život, závislost na lékařské pomoci a schopnost pracovat.
Psychické zdraví a duchovní stránka	Sebepojetí, negativní a pozitivní pocity, sebehodnocení, myšlení, učení, paměť, koncentrace, víra, spiritualita a vyznání.
Sociální vztahy	Osobní vztahy, sociální podpora a sexuální aktivita.
Prostředí	Finanční zdroje, svoboda, bezpečí, dostupnost, zdravotnické a sociální péče, domácí prostředí, příležitosti pro získávání nových vědomostí a dovedností, fyzikální prostředí jako znečištění, hluk a provoz.

Zdroj: VAĎUROVÁ, Helena a Pavel MÜHLPACHR. *Kvalita života: teoretická a metodologická východiska*.

Ze stejného teoretického vymezení jako WHO vyšla i QOL Research Unit v Torontu. Na rozdíl od WHO, která zaměřila model spíše na zdraví, byl tento koncepční model vytvořen za účelem měření zohledňujícího zdravotní determinanty, ale také i na spokojenost. Koncept kvality života podle QOL Research Unit se zaměřuje na jedincovy fyzické, psychické a duševní schopnosti, jeho vazby na prostředí a možnosti udržování a zlepšování schopností a vědomostí. Skládá se ze tří základních oblastí a devíti podoblastí.¹⁴

Tento koncept vychází z holistického pojetí kvality života. Podle něj je kvalita života u konkrétního jedince určena osobním významem jednotlivých oblastí a podoblastí s rozsahem, v jakém u nich dochází k jejich naplňování v reálném životě. Větší důležitost je přiřazována možnostem, příležitostem a omezením, které má každý člověk ve svém životě a jsou odrazem interakce mezi ním a prostředím. Podobný model byl publikován již v roce 1978 J. C. Flanaganem.¹⁵

---

¹⁴ VAĎUROVÁ, Helena a Pavel MÜHLPACHR. *Kvalita života: teoretická a metodologická východiska*. Brno: Masarykova univerzita, 2005. 145 s. ISBN 80-210-3754-7.

¹⁵ SVOBODOVÁ, Lenka. *Kvalita pracovního života – změny ve světě práce, modely, indikátory* [online]. Praha: Výzkumný ústav bezpečnosti práce Praha, 2006. [25. 2. 2013]. Dostupné z: http://kvalitazivota.vubp.cz/prispevky/sbornik_kvalita_pracovniho_zivota.doc.

Tabulka 2.2 Model kvality života Centra pro podporu zdraví Univerzity Toronto

BÝT (BEING)	
osobní charakteristiky člověka	
Fyzické bytí	Zdraví, hygiena, výživa, pohyb, odívání, celkový vzhled
Psychologické bytí	Psychologické zdraví, vnímání, cítění, sebeúcta, sebekontrola
Spirituální bytí	Osobní hodnoty, přesvědčení, víra
PATŘIT NĚKAM (BELONGING)	
spojení s konkrétním prostředím	
Fyzické napojení	Domov, škola, pracoviště, sousedství, komunita
Sociální napojení	Rodina, přátelé, spolupracovníci, sousedé (užší napojení)
Komunitní napojení	Pracovní příležitosti, odpovídající finanční příjmy, zdravotní a sociální služby, vzdělávací, rekreační možnosti a příležitosti, společenské aktivity (širší napojení).
REALIZOVAT SE (BECOMING)	
dosahování osobních cílů; naděje a aspirace	
Praktická realizace	Domácí aktivity, placená práce, školní a zájmové aktivity, péče o zdraví, sociální začleňování.
Volnočasové realizace	Relaxační aktivity podporující redukci stresu.
Růstová realizace	Aktivity podporující zachování a rozvoj znalostí a dovedností, adaptace na změny.

Zdroj: SVOBODOVÁ, Lenka. *Kvalita pracovního života – změny ve světě práce, modely, indikátory*

2.2 Kvalita života v regionech

Úroveň a kvalita života v konkrétní oblasti/regionu je další a pro život občana důležitou dimenzí. Kvalitu života na regionální úrovni nelze měřit/hodnotit stejnými indikátory jako na mezinárodní nebo národní úrovni, protože na této úrovni nejsou k dispozici potřebná data. Rovněž některé indikátory s dobrou výpovědní hodnotou na národní úrovni je zbytečné zjišťovat na regionální úrovni a opačně, proto je třeba k problematice regionálního rozvoje přistupovat rozdílně s ohledem na přístupná data, velikost a charakter hodnoceného území.¹⁶

Následující statistické podklady jsou podle publikace Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku vhodné pro hodnocení úrovně rozvoje/kvality života v regionech ČR. Jsou rozděleny do 8 oblastí.

¹⁶ POTŮČEK, Martin a kol. *Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku*. [online]. Praha: Centrum pro sociální a ekonomické strategie Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, 2002. [26. 2. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceses.cuni.cz/CESES-34-version1-pruvodce.pdf>.

1. „Demografický vývoj: Počet obyvatel a obcí v regionu, věková struktura obyvatel, přirozený přírůstek obyvatel, migrace obyvatel, sňatečnost a rozvodovost a urbanizace – počet obyvatel ve městech.
2. Kriminalita, sociální patologie: Počet zjištěných trestných činů, hospodářská kriminalita, počet loupeží a vloupání, počet znásilnění a vražd.
3. Sociální oblast: obecná míra nezaměstnanosti, podíl nezaměstnaných ve věku 15–29 let, počet uchazečů na jedno pracovní místo, průměrná hrubá měsíční mzda a průměrná výše důchodu.
4. Zdravotní stav a zdravotní péče: Standardizovaná úmrtnost podle vybraných nemocí, kojenecká a novorozenecká úmrtnost, počet lékařů ve zdravotních zařízeních na 1000 obyvatel, počet lůžek v nemocnicích na 1000 obyvatel a průměrné procento pracovní neschopnosti.
5. Vzdělání: Počet studentů na gymnáziích a SOŠ.
6. Bytová výstavba, stavebnictví: Počet dobudovaných bytů, počet vydaných stavebních povolení a průměrná hodnota dokončených staveb.
7. Ekonomika: Hrubý domácí produkt – podíl na HDP ČR, HDP podle parity kupní síly, nehmotné a hmotné investice na obyvatele, tržby z průmyslových činností, počet podnikatelů, živnostníků a svobodných povolání, míra ekonomické aktivity a zaměstnanost v sektorech národního hospodářství.
8. Environmentální oblast: Množství emisí ze zdrojů REZZO 1, měrné emise ze stacionárních zdrojů, produkce odpadů podle kategorií, výměra půdy podle hlavních kategorií a investice na ochranu životního prostředí.“¹⁷

2.2.1 Regionální index kvality života

V roce 2000 Peter Mederly, Pavel Nováček a Ján Topercer publikovali studii s názvem *Regionální aspekty kvality života v České republice*, jejímž cílem bylo vyhodnocení úrovně kvality života v regionech České republiky na základě statisticky sledovaných dat, sestavení a výpočet souhrnného regionálního indexu kvality života a rovněž realizace časového srovnání vývoje kvality života v regionech.¹⁸

---

¹⁷ POTŮČEK, Martin a kol. *Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku*. [online]. Praha: Centrum pro sociální a ekonomické strategie Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, 2002. [26. 2. 2013]. Str. 82. Dostupné z: <http://www.ceses.cuni.cz/CESES-34-version1-pruvodce.pdf>.

¹⁸ MEDERLY, Peter, Ján TOPERCER a Pavel NOVÁČEK. *Regionální aspekty kvality života v České republice*. [online]. 2002. [28. 2. 2013]. Dostupné z: <http://veda.fsv.cuni.cz/doc/novacek.doc>.

V rámci regionální úrovně byl zkonstruován Regionální index kvality života, vycházející z údajů charakterizujících tři oblasti života: předpoklady pro dlouhý a zdravý život, předpoklady pro tvořivý život s dostatečným vzděláním a předpoklady pro přiměřenou životní úroveň.¹⁹ Výsledný index je pak aritmetickým průměrem indexů za tři dílčí oblasti pro kraje České republiky. Regionální index kvality života v České republice byl v této práci strukturován následovně.

---

¹⁹ HRKAL, Jakub. *Indikátory kvality života a udržitelného rozvoje*. [online]. 2005. [28. 2. 2013]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=91.

Tabulka 2.3 Struktura Regionálního indexu kvality života

PŘEDPOKLADY PRO DLOUHÝ A ZDRAVÝ ŽIVOT	
Demografické předpoklady	Přirozený přírůstek na 1000 obyvatel, přírůstek stěhováním na 1000 obyvatel, střední délka života (pravděpodobnost dožití při narození).
Zdraví a bezpečnost obyvatelstva	Celková úmrtnost na 1000 obyvatel, kojenecká úmrtnost na 1000 dětí, průměrné % pracovní neschopnosti, počet obyvatel na 1 lékaře, počet lůžek v nemocnicích a odborných léčebných ústavech na 1000 obyv., počet zjištěných trestných činů na 1000 obyv., objasněnost trestných činů v %.
Kvalita životního prostředí	Hustota obyvatel na 1 km ² , podíl městského obyvatelstva v %, podíl lesů na ploše území v %, rozloha maloplošných chráněných území v % celkové plochy, měrné emise tuhých látek, SO ₂ , NO _x , CO, C _x H _y celkem na km ² .
PŘEDPOKLADY PRO TVOŘIVÝ ŽIVOT S DOSTATEČNÝM VZDĚLÁNÍM	
Úroveň školství a vzdělanost obyvatel	Podíl studujících na středních školách z celkového počtu obyv. produktivního věku, podíl studentů gymnázií na celkovém počtu studentů na SŠ, podíl vysokoškolsky vzdělaného obyv. na dospělé populaci, podíl středoškolsky vzdělaného obyv. na dospělé populaci, podíl zaměstnanců terciárního sektoru na celkovém počtu zaměstnanců.
Rodina a sociální soudržnost	Počet sňatků na 1000 obyv., počet rozvodů na 100 sňatků, počet potratů na 1000 narozených dětí, podíl VŠ vzdělaných žen.
Práce a možnosti společenského uplatnění	Registrovaná míra nezaměstnanosti v %, počet uchazečů o práci na 1 volné pracovní místo, podíl absolventů a mladistvých na neumístěných uchazečích v %, podíl ekonomicky aktivních obyvatel v %.
PŘEDPOKLADY PRO PRŮMĚŘENOU ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ	
Ekonomická výkonnost regionu	HDP na obyv., počet soukromých podnikatelů na 1000 obyv., pořízené hmotné a nehmotné investice na obyv., délka železniční a silniční sítě v km/km ² .
Sociální status obyvatel	Průměrná hrubá měsíční mzda v Kč, průměrná výše starobního důchodu v Kč, počet vydaných stavebních povolení na 1000 obyv., osoby v evidenci sociálně potřebných na 1000 obyvatel.

Zdroj: MEDERLY, Peter, Ján TOPERCER a Pavel NOVÁČEK. *Regionální aspekty kvality života v České republice.*

2.2.2 Kvalita života ve městě

Většina výzkumů kvality života je zaměřena na životní podmínky obyvatel. Geografické studie se soustředí převážně na mapování ukazatelů ve vybraných oblastech. Výzkumy kvality života ve městech se zaměřují na různé skupiny obyvatel (pohlaví, věk, menšiny, zdravotně postižení, životní styl, atp.) nebo na různé části města (centrum, vnitřní město, sídliště, předměstí vs. venkov, atd.). Zkoumané ukazatele se liší podle účelů výzkumů tak, aby se pokryly životní zájmy zkoumané skupiny obyvatel. Častým zaměřením výzkumů

bývá kvalita života znevýhodněných skupin obyvatel v problémových lokalitách (staří lidé, menšiny, obyvatelé s nízkým příjmem, zdravotně postižení, atd.). Zkoumají se jak objektivní indikátory, tak subjektivní vnímání kvality městského prostředí obyvateli.

Výzkum kvality městského prostředí bývá běžně úzce propojen s výzkumem kvality života obyvatel. Pacione (2003) označuje hodnocení vztahu mezi lidmi a jejich každodenním prostředím za jedno z hlavních poslání sociální geografie. Jde především o soulad nebo nesoulad mezi požadavky uživatele městského prostředí a vlastnostmi městského prostředí. Pacione (2005) definoval tento vztah jako míru, kterou město uspokojuje fyzické a psychické potřeby a požadavky svých obyvatel.

Při hodnocení je možné použít dva základní přístupy. Prvním přístupem je hodnocení kvality městského prostředí pomocí objektivních ukazatelů, jako jsou vlastnosti zkoumaného místa (např.: vybavenost lokality, míra kriminality, kvalita bydlení, znečištění ovzduší atd.). Používají se zde nejčastěji dostupná sekundární data nebo se vychází z primárních dat získaných na základě terénních šetření provedených ve zkoumaných lokalitách. U druhého přístupu se hodnotí subjektivní vnímání kvality městského prostředí jeho uživateli. Při posuzování subjektivního hodnocení autoři kladou důraz na to, jak lidé (skupiny osob, uživatelů) vnímají a hodnotí podmínky kolem sebe. K tomu účelu je využíváno dotazníkových šetření a řízených rozhovorů.²⁰

2.3 Životní prostředí ve městech

V současné době žije převážná většina lidí ve městech a velkoměstech. Evropa patří mezi světadíly s největším stupněm urbanizace. Ve městech žije asi 75% Evropanů a do roku 2020 jich bude už 80%. Proto se prudce zvyšuje poptávka po pozemcích ve městech a v jejich okolí. Toto rozšiřování měst mění krajinu a ovlivňuje kvalitu života i životní prostředí.

2.3.1 Základní pojmy týkající se životního prostředí

Vysvětlení pojmů, které se objevují v následujícím textu:

- Životní prostředí – Pojem životní prostředí vysvětluje řada definic, mezi které patří i tyto:
  - „Systém složený z přírodních, umělých a sociálních složek materiálního světa, jež jsou nebo mohou být s uvažovaným objektem ve stálé interakci. Je to vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je

---

²⁰ DVOŘÁKOVÁ, Nina. *Kvalita života*. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta [online]. 2010. [28. 2. 2013]. Dostupné z: http://web.natur.cuni.cz/ksgrrsek/urrlab/user/documents/petra/Komunity_2009/12_Kvalita_zivota.pdf.

předpokladem jejich dalšího vývoje. Složkami jsou především ovzduší, voda, horniny, půda, organizmy, ekosystémy a energie (definice Ministerstva životního prostředí České republiky).

- Vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organizmy, ekosystémy a energie (zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí)
- Ta část světa, se kterou je živý organismus ve stálé interakci, to znamená, kterou používá, mění a které se musí přizpůsobovat (dynamická definice od norského profesora Wika, přijatá na konferenci UNESCO v Paříži v roce 1967).²¹
- Emise – škodlivé látky, jež jsou vypouštěny do ovzduší. Jsou měřeny v objemových jednotkách za jednotku času. Mezi nejčastěji se vyskytující a měřené látky patří oxid siřičitý (SO₂), oxid uhelnatý (CO), prach, oxidy dusíku a emise uhlovodíků, oxid uhličitý (CO₂), emise těžkých kovů a radon. Podle rozsahu působení rozlišujeme emise lokální (s životností několik hodin, do desítek kilometrů od zdroje), regionální (s životností několik dnů až týdnů, do tisíce kilometrů od zdroje, například oxid siřičitý) a globální (s životností minimálně 1 rok a více, například emise freonů, těžkých kovů, oxidu uhličitého a dalších)²²
- „Imise – rozptýlené znečištění. Vznikají buď rozptylem vypouštěného znečištění, nebo chemickými přeměnami z jiných rozptýlených sloučenin. Chemické přeměny jsou významné hlavně u ovzduší. Imise udávají koncentraci znečišťující látky v prostředí.
- Imisní limity – nejvyšší přípustné limity koncentrací znečišťujících látek z hlediska vlivu na zdraví člověka nebo na ekosystémy. Limity jsou určeny tak, aby nedocházelo k závažným negativním dopadům, odvíjejí se od doby působení na organismus (hodinové, denní, roční).²³
- „Ekologie – je přírodní věda, která se obecně zabývá vztahy mezi organismy a jejich prostředím. Ekologie jako vědní obor byla prvně definována v roce 1866 německým biologem E. Haeckelem.

---

²¹ VYMĚTAL, Jan. *Informační zdroje v životním prostředí*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, str. 12. ISBN 978-80-7357-733-9.

²² NOVOTNÁ, Hana. *Společnost a životní prostředí v regionálním rozvoji*. Praha: Vysoká škola regionálního rozvoje, 2011. 122 s. ISBN 978-80-87174-11-1.

²³ VEJCHODSKÁ, Eliška. *Ekonomie a politika městského životního prostředí*. Praha: Oeconomica, 2007, str. 60-61. ISBN 978-802-4512-419.

- Environment – je souhrn okolních jevů ovlivňujících život, vývoj a přežití organismu.
- Environmentalistika – je vědní obor. Nauka o životním prostředí, která využívá poznatků vědního oboru ekologie, zkoumá působení člověka na ekosystémy, zabývá se prevencí znečišťování životního prostředí, nápravou vzniklých škod a prevencí nežádoucích zásahů. Zahrnuje také ochranu přírody, monitoring složek životního prostředí, využívání přírodních zdrojů, nakládání s energiemi, péče o zdraví lidské populace apod. Má dva zásadní přístupy: multidisciplinární přístup (využívá poznatků a řešení každého jednotlivého oboru – ekonomického, ekologického, technického, daný problém je řešen jednotlivými obory nezávisle na sobě) a interdisciplinární přístup (spojuje dané obory a řeší problém skrz jejich působnost, tedy společně, celistvě, napříč všemi obory).
- Environmentalismus – je politická ideologie. Zabývá se vztahy mezi přírodou a společnostmi. Usiluje o změnu společenských, ekonomických a politických mechanismů, které brání snahám o ochranu životního prostředí. Ideově zastřešuje řadu protestních ekologických hnutí. Svým objektem je blízký vědnímu oboru environmentalistika.²⁴

2.3.2 Tradiční problémy životního prostředí ve městech

Mnoho měst, mezi nimi i Ostrava a Karviná, jsou známé nedostatečnou kvalitou životního prostředí. Hlavním důvodem je vysoká koncentrace lidských aktivit, které mají negativní vliv na životní prostředí. Zdravé městské životní prostředí přitom nabývá na důležitosti, jelikož narůstá podíl obyvatel, kteří tráví ve městech většinu svého života. Lidé zde nejenom bydlí, ale i pracují. Dobré životní prostředí ve městech je důležité také z globálního pohledu na ochranu životního prostředí. Města jsou součástí okolní přírody a její poškozování se negativně projevuje i za hranicemi města.²⁵

Mezi klasická témata týkající se životního prostředí měst se řadí ochrana městského ovzduší, ochrana obyvatel před nadměrným hlukem, ochrana povrchových vod a problematika komunálních odpadů.

2.3.2.1 Ovzduší

---

²⁴ NOVOTNÁ, Hana. *Společnost a životní prostředí v regionálním rozvoji*. Praha: Vysoká škola regionálního rozvoje, 2011, str. 59-60. ISBN 978-80-87174-11-1.

²⁵ VEJCHODSKÁ, Eliška. *Ekonomie a politika městského životního prostředí*. Praha: Oeconomica, 2007. 175 s. ISBN 978-802-4512-419.

Ovzduší je částí životního prostředí, kde často dochází k velkému překračování přirozeně se vyskytujících koncentrací znečišťujících látek s negativními dopady (v městech především na zdraví lidí). Je proto jednou z předních oblastí ochrany městského životního prostředí. Kromě toho se u ovzduší sleduje také atmosférická depozice, tj. přenášení škodlivých látek z ovzduší do jiných oblastí životního prostředí (voda, půda). Tímto přenosem se ovzduší sice čistí, ale znečištění nemizí a přesouvá se jinam. K atmosférické depozici může docházet dvěma způsoby a to suchou (např. usazováním pevných částic) nebo mokrou cestou (pomocí srážek).

Zdroje emisí se rozdělují na stacionární a mobilní. Dříve (19. a 1. polovina 20. stol.) bylo závažnější znečištění stacionárními zdroji. Tento problém se v posledních letech zmenšuje díky modernímu vybavení velkých znečišťovatelů technologiemi k zabránění úniku nepovoleného množství emisí. Napomohlo tomu také zavedení emisních limitů. V současné době však narůstá zátěž ovzduší díky mobilním zdrojům a to především ve velkých městech.

Jedním z následků znečištění je tzv. zimní smog. Smog obsahuje zvýšenou koncentraci oxidu siřičitého (SO_2), prašný aerosol a jemné částice polétavého prachu PM_{10} . Nejjemnější částice mohou způsobovat různé chronické plicní choroby. Zimní smog se může vyskytovat na podzim, v zimě i na jaře. Vzniká při teplotní inverzi v atmosféře.

Letní smog neboli fotochemický smog je poměrně novým pojmem. Je tvořen směsí znečišťujících látek. Ukazatelem jeho přítomnosti je zvýšená koncentrace přízemního ozónu. Způsobuje podráždění sliznic a bolest hlavy. Kromě toho ovlivňuje i zdraví rostlin a tím i celých ekosystémů.

Kvalita městského ovzduší je ovlivňována i národními politikami, jako jsou dopravní politika nebo politika životního prostředí. Určitou měrou mohou kvalitu místního ovzduší ovlivňovat i obce, například územním rozvojem, dopravní politikou nebo podporou místních ekonomických aktivit.²⁶

Mezi oblastmi s největším znečištěním patří v současné době Ostravsko-karvinská oblast společně se severními Čechy, Prahou, západočeskou oblastí (Plzeň), Mělnicko-neratovickou oblastí, Hradecko-pardubickou oblastí a Brnem.

---

²⁶ VEJCHODSKÁ, Eliška. *Ekonomie a politika městského životního prostředí*. Praha: Oeconomica, 2007. 175 s. ISBN 978-802-4512-419.

Základní legislativní úpravou ovzduší v České republice je zákon č.86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů, dále soustava nařízení vlády, vyhlášek Ministerstva životního prostředí a další související zákony.²⁷

2.3.2.2 Hluk

Za hluk se označují zvuky, které jsou příliš časté, silné nebo špatně načasované, mající rušivý či obtěžující charakter nebo škodlivý účinek na zdraví. Mezi hlavní zdroje hluku patří dopravní hluk (automobily, MHD, atd.), hluk v pracovním prostředí (mechanizované nářadí,...), hluk související s bydlením (např. technické vybavení domu), hluk související s trávením volného času (sportovní zařízení, kulturní a společenská zařízení, atd.) a další.

Hluk je měřen v decibelech a jeho měření se provádí v souladu s obecně platnými metodikami schválenými Ministerstvem zdravotnictví.²⁸

Mezi negativní účinky hluku na lidské zdraví patří:

- Poškození sluchového aparátu – při dlouhodobém vystavování se působení hluku dochází ke krátkodobému až trvalému poškození sluchového aparátu. K tomu dochází v důsledku bydlení v místě se zvýšenou hlučností, pobyt na pracovišti s vysokou hladinou hluku, poslech hlasité hudby atd.
- Vliv hluku na kardiovaskulární systém – vystavování se hluku (letišť, průmyslové závody, hlučné komunikace) vede k přechodným změnám jako je zvýšení krevního tlaku nebo zvýšení tepu. Při dlouhodobém působení dochází například až k hypertenzi.
- Poruchy spánku – K účinkům hluku v době spánku patří obtížné usínání, zkrácení spánku, probouzení se v noci nebo brzy ráno, zvýšená pohyblivost ve spánku atd. Následkem rušení nočního spánku mohou pak být změny v hladinách stresových hormonů, kardiovaskulární onemocnění, deprese a jiné psychické poruchy, obezita a další.
- Zhoršení komunikace řeči – vysoká hlučnost prostředí vede ke zvyšování hlasitosti řeči, následné hlasové únavě, ztrátě srozumitelnosti, což může vést k podráždění, nejistotě, nespokojenosti atd. Nejcitlivější skupinou jsou staří lidé, malé děti a osoby se sluchovou ztrátou.
- Obtěžování hlukem – je to nejobecnější reakce lidí na hluk, reagují na něj podrážděností a v některých případech i psychosomatickými poruchami.

---

²⁷ NOVOTNÁ, Hana. *Společnost a životní prostředí v regionálním rozvoji*. Praha: Vysoká škola regionálního rozvoje, 2011. 122 s. ISBN 978-80-87174-11-1

²⁸ *Zdroje hluku a jeho měření*. [online]. SZÚ. [4. 2. 2013]. Dostupné z: <http://www.szu.cz/tema/zivotni-prostredi/zdroje-hluku-a-jeho-mereni>.

- Ostatní – vlivy na funkci imunitního systému, pracovní úrazy, zkrácenou očekávanou délku života a další.²⁹

2.3.2.3 Voda

Další částí životního prostředí je voda. Spolu se vzduchem tvoří základní podmínky pro existenci života na Zemi. Na dělení vod se nahlíží z více hledisek, rozděluje se na povrchovou, podpovrchovou či v atmosféře; slanou či sladkou; pitnou, užitkovou nebo odpadní; tekoucí nebo stojatou atd.³⁰

Zásoba a kvalita vody ovlivňuje kvalitu městského prostředí a naopak městské prostředí působí na změny místního hydrologického cyklu. Mezi hydrologickým cyklem města a zalesněné krajiny je značný rozdíl. Následkem zpevněné plochy silnic a střech je (oproti zalesněné krajině) velké množství vody odváděno kanalizací pryč do vodního toku. Mezi důsledky rychlého odvodu patří změny charakteru klimatu (sušší klima ve městech, vyšší teplotní rozdíl mezi městem a krajinou), vyšší pravděpodobnost povodní, nižší účinnost čištění odpadních vod, snižování hladiny a celkové zásoby podzemních vod atd.³¹

Existují různé ukazatele pro měření kvality vody, například faktor pH, tvrdost vody, obsah dusičnanů NO₃, obsah dusíku a fosforu, amonných látek, amoniaku, ropných látek, těžkých kovů atp.³²

Mezi zdroje znečištění vod patří městská odpadní voda, průmyslové zdroje a zemědělství. Dále je kvalita vody ovlivněna například vodnatostí toku (čím větší, tím více je znečištění ředěno), efektivností čistírny vod, hustotou lidských sídel okolo toku a dalšími.

Obecně se kvalita vody v řekách, které protékají většími městy, díky čistírnám odpadních vod zlepšuje. Oproti tomu, situace na malých vodních tocích se nezlepšuje, spíše naopak. Důvodem může být větší spotřeba čisticích prostředků v domácnostech nebo nárůst rekreace v málo obydlených oblastech.³³

Základní zákonnou úpravou k ochraně vodních zdrojů je zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a dále zákon č. 274/2001

²⁹ Zdravotní účinky hluku. [online]. SZÚ. [4. 2. 2013]. Dostupné z: <http://www.szu.cz/tema/zivotni-prostredi/zdravotni-ucinky-hluku>.

³⁰ NOVOTNÁ, Hana. *Společnost a životní prostředí v regionálním rozvoji*. Praha: Vysoká škola regionálního rozvoje, 2011. 122 s. ISBN 978-80-87174-11-1.

³¹ VEJCHODSKÁ, Eliška. *Ekonomie a politika městského životního prostředí*. Praha: Oeconomica, 2007. 175 s. ISBN 978-802-4512-419.

³² NOVOTNÁ, Hana. *Společnost a životní prostředí v regionálním rozvoji*. Praha: Vysoká škola regionálního rozvoje, 2011. 122 s. ISBN 978-80-87174-11-1.

³³ VEJCHODSKÁ, Eliška. *Ekonomie a politika městského životního prostředí*. Praha: Oeconomica, 2007. 175 s. ISBN 978-802-4512-419.

Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 305/2000 Sb., o povodích. Další normativní úpravu představují související vyhlášky a nařízení vlády.³⁴

2.3.2.4 Komunální odpady

„Odpad je podle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů ve znění pozdějších předpisů, každá movitá věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit a přísluší do některé ze skupin odpadů uvedených v příloze č. 1 k tomuto zákonu.“³⁵

Existují dvě základní kategorie odpadů, a to odpady nebezpečné a odpady ostatní. Nebezpečným odpadům je důležité věnovat zvláštní pozornost z důvodu ochrany životního prostředí a ochrany zdraví lidí. Jako nebezpečný je označen odpad uvedený v Seznamu nebezpečných odpadů v prováděcím právním předpise a dále jakýkoliv jiný odpad vykazující jednu nebo více nebezpečných vlastností uvedených v příloze č. 2 k zákonu o odpadech. Mezi nebezpečné vlastnosti odpadu se řadí výbušnost, oxidační schopnost, vysoká hořlavost, hořlavost, dráždivost, škodlivost zdraví, toxicita, karcinogenita, žíravost, infekčnost, teratogenita, mutagenita, schopnost uvolňovat vysoce toxické a toxické plyny ve styku s vodou, vzduchem nebo kyselinami, schopnost uvolňovat nebezpečné látky do životního prostředí při nebo po jejich odstraňování a ekotoxicita. Hodnocení nebezpečných vlastností odpadu může provádět ze zákona o odpadech pouze osoba pověřená ministerstvem.³⁶

V současné době narůstá množství komunálního odpadu ve vyspělých zemích. Množství a charakter odpadu je ovlivněn několika faktory:

- Ekonomický růst ve spojení se zvětšujícím se bohatstvím obyvatel – množství produkovaného odpadu roste s ekonomickým růstem, zvyšování množství komunálního odpadu je však pomalejší než růst ekonomiky.
- Růst počtu obyvatel – rostoucí počet obyvatel znamená také nárůst produkovaného odpadu.
- Druh spotřebovávaných statků a služeb – větší poptávka po službách může mít za následek snížení množství produkovaného odpadu.

---

³⁴ NOVOTNÁ, Hana. *Společnost a životní prostředí v regionálním rozvoji*. Praha: Vysoká škola regionálního rozvoje, 2011. 122 s. ISBN 978-80-87174-11-1.

³⁵ *Odpad*. [online]. SZÚ. [4. 2. 2013]. Dostupné z: <http://www.szu.cz/tema/zivotni-prostredi/odpady>.

³⁶ *Odpad*. [online]. SZÚ. [4. 2. 2013]. Dostupné z: <http://www.szu.cz/tema/zivotni-prostredi/odpady>.

- Socio-kulturní zvyky – nárůst individualizace způsobuje větší množství produkovaného odpadu na osobu. Zvyšuje se poptávka po produktech, které šetří čas (balená jídla, balené nápoje).
- Zvyšující se množství domácností – trend počtu členů v domácnostech je klesající, čím menší je domácnost, tím je v přepočtu na osobu produkováno odpadu více.

Komunální odpad lze z určité části recyklovat a snížit tak jeho negativní dopad na životní prostředí. Optimální míra recyklace je závislá na technologickém pokroku a tržní hodnotě druhotné suroviny. Vyšší míra recyklace by byla pro společnost příliš nákladná.³⁷

Environmentalisté, vládní zástupci a ekonomové se v současné době zabývají odpady v několika stupních:

- Předcházení vzniku odpadů
- Znovuzpracování odpadu na výchozí surovinu
- Nalézání odbytových možností u jiných zpracovatelů
- Spalování odpadů
- Skládka³⁸

2.4 Sociální prostředí

Do sociálního prostředí člověka patří jeho životní a pracovní podmínky, úroveň příjmů, vzdělání a společenství, jehož je součástí. Všechny části sociálního prostředí mají velký vliv i na zdraví člověka. Velké rozdíly mezi sociálními prostředími, vedou k velkým rozdílům ve zdravotním stavu. Mezi lidmi s kvalitním a s nedostatečným vzděláním, mezi bohatými a chudými a tak dále, existují velké rozdíly ve střední délce života a ve výskytu nemocí.³⁹

Demografický vývoj závisí jak na hospodářském tak i na sociálním rozvoji. Zároveň je jedním z důležitých faktorů, které by měly být začleněny do politických rozhodnutí na všech úrovních. Rostoucí podíl starších lidí vyžaduje přizpůsobení služeb a produktů potřebám a preferencím starších lidí a podpoře hospodářského růstu. Strategie řešící stárnutí populace by měla využít potenciálu starších lidí a vytvořit mezigeneračně soudržnou společnost.⁴⁰

³⁷ VEJCHODSKÁ, Eliška. *Ekonomie a politika městského životního prostředí*. Praha: Oeconomica, 2007, str. 75-76. ISBN 978-802-4512-419.

³⁸ NOVOTNÁ, Hana. *Společnost a životní prostředí v regionálním rozvoji*. Praha: Vysoká škola regionálního rozvoje, 2011, str. 76-77. ISBN 978-80-87174-11-1.

³⁹ *Sociální prostředí*. [online]. EK. [4. 3. 2013]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/health-eu/my_environment/social_environment/index_cs.htm.

⁴⁰ *Quality of life in old age: national programme of preparation for ageing for 2008-2012*. Prague: Ministry of Labour and Social Affairs, 2008. ISBN 978-808-6878-669.

Současný přechod industriální společnosti na postindustriální vede k výrazné polarizaci území a prohlubování regionálních disparit. V důsledku těchto procesů dochází k přeměně stávajících sociálních struktur a způsobů práce, což vyvolává úpadek tradičních profesí a oblastí ekonomiky. Situace zvyšuje tlak na management obcí při plánování budoucího vývoje a udržitelnosti regionu. Také se mění rozložení ekonomických aktivit v prostoru a jejich struktura. Doprovodným jevem těchto pochodů je vznikající sociální separace. Faktory působící na společnost z vnějšku i zevnitř (hospodářská recese, hrozící rozpad eurozóny, masivní migrace obyvatel, příchod cizinců z rozvojových zemí atd.) na území nelze předvídat. Všechny tyto změny zvětšují sociální rozdíly a často vedou k dlouhodobé nezaměstnanosti, kriminalitě a vzniku sociálně vyloučených lokalit.⁴¹

2.4.1 Kriminalita

„Kriminalitu lze definovat jako negativní, společensko-historický podmíněný jev tvořený souhrnem jednání, jehož důsledkem je trestná činnost.“⁴²

Co se týká kriminality v urbánním prostředí, je jí v akademické obci věnována tradičně poměrně velká pozornost. Řada studií pojednává o velkém výskytu sociálně patologických jevů ve vnitroměstských zónách, který se projevuje rovněž v horším bezpečnostním klimatu obytných čtvrtí centrálních a vnitřních měst. Centrální a vnitřní části měst bývají spojovány s výskytem sociálních problémů a to vyšší úrovní trestné činnosti a z ní plynoucího nižšího pocitu bezpečí obyvatel. Zatímco studium rozmístění kriminality ve městech patří k relativně dlouhodobým zaměřením sociálně vědních oborů, vnímání strachu ze zločinu se dostává do popředí zájmu výzkumníků a praktiků o něco později. V České republice se otázky spojené s kriminalitou, jejím výskytem, příčinami i důsledky pro kvalitu života obyvatel stávají aktuálním tématem až v posledních dvaceti letech v souvislosti s novou politicko-společenskou situací.⁴³

Města jsou tvořena řadou různých částí a míst, se kterými se pojí různé fyzické a sociální charakteristiky, aktivity, funkce a image. Kombinace vlastností místa a osobnosti člověka vede k rozdílnému vnímání různých prostor, včetně hodnocení jejich rizikovosti z pohledu bezpečnosti. Vliv má také řada dalších faktorů, například mediální zpravodajství

---

⁴¹ HRUŠKA, L. a kol. *Studie o stavu bezdomovectví v Ostravě*. [online]. Centrum pro rozvoj obcí a regionů, s.r.o. a Centrum pro vědu a výzkum, o.p.s., 2012. [4. 3. 2013]. Str. 4. Dostupné z: http://www.ostrava.cz/...studie_o_stavu_bezdomovectvi_v_ostrove_final.pdf.

⁴² HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009, str. 278. ISBN 978-807-3675-691.

⁴³ TEMELOVÁ, Jana, Lucie POSPÍŠILOVÁ a Martin OUŘEDNÍČEK. *Nové sociálně prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 203 s. ISBN 978-807-3803-780.

nebo špatná osobní zkušenost, které vyvolávají větší pocit strachu z určitého typu místa. Za rizikové jsou považovány nejen opuštěné, fyzicky zanedbané a špatně osvětlené prostory, ale také místa zalidněná. Lidé proto pociťují obavy ze zločinu jak například v parcích, tak i na rušných náměstích, nádražích a v okolí nočních podniků. Důvody, které ke vnímání rizikovosti zmíněných míst vedou, jsou různé. V zásadě se rozdělují faktory vázané na fyzické prostředí místa a faktory spojené s přítomností specifických osob. K rizikovým skupinám osob, které vyvolávají pocit strachu, patří party mládeže, lidé pod vlivem drog a alkoholu nebo například bezdomovci.⁴⁴

Bezdomovství je problémem hlavně velkých měst. Jeho definováno jako: „Situace osoby, která nemá bydliště, přespává v parcích, pod mosty, v kanalizacích, nepoužívaných vagónech, v provizorních lepenkových krabicích apod.; často lidé duševně nemocní, toxikomani, lidé v životní krizové situaci nebo mladiství na útěku z domova.“⁴⁵

Mezi jeho objektivní, nebo strukturální příčiny řadíme nezaměstnanost nebo nezaměstnatelnost, nekonkurenceschopnost na trhu práce a další. Mezi subjektivními, vnitřními příčinami jsou poruchy chování, psychiatrická diagnóza nebo domácí násilí. Existují různé typy bezdomovectví: zjevné (lidé žijící mimo standardní hranice sociálních norem a návyků), skryté (bezdomovectví, které nelze rozlišit na první pohled) a potencionální (lidé, kterým bezdomovectví hrozí).⁴⁶ V roce 2012 se Český statistický úřad (ČSÚ) ve spolupráci se Sdružením azylových domů v ČR a s Asociací poskytovatelů sociálních služeb ČR pokusil o zmapování života lidí bez domova. Celkem bylo zjištěno 11 496 lidí, z toho nejvíce žije v Moravskoslezském kraji a Praze, nejméně pak v kraji Libereckém a Karlovarském. Podle zjištěných údajů, byl typický bezdomovec definován jako vyučený svobodný muž ve věku 45 až 49 let, který nehovoří o své víře.⁴⁷

2.4.2 Kultura

Kreativní průmysl – oblasti architektury, reklamy a designu, činnosti, při kterých se umění a kultura stávají tvůrčí investicí do produkce nekulturního zboží. Předpokladem jejich

---

⁴⁴ TEMELOVÁ, Jana, Lucie POSPÍŠILOVÁ a Martin OUŘEDNÍČEK. *Nové sociálně prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 203 s. ISBN 978-807-3803-780.

⁴⁵ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009, str. 73. ISBN 978-807-3675-691.

⁴⁶ *Bezdomovectví*. [online]. [18. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.bezdomovci.estranky.cz/clanky/definice-bezdomovectvi.html>.

⁴⁷ KUBALA, Ondřej. *Výsledky sčítání bezdomovců*. [online]. ČSÚ, 2012. [18. 3. 2013]. Dostupné z: http://www2.czso.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/vysledky_scitani_bezdomovcu.

vysokého podílu na ekonomickém výkonu je funkčnost výstupů a převládající komerční charakter činnosti těchto oblastí.

Kulturní průmysl – odvětví, produkující kulturní produkty určené k masové reprodukci, hromadnému šíření a vývozu, například kniha, film nebo zvuková nahrávka.

Rozdíl mezi kulturním a kreativním průmyslem je ten, že kulturní průmysly jsou více provázány s uměním a navíc se zde vyskytuje více typů reprezentantů produkčního řetězce. Sektor kulturních a kreativních průmyslů je velmi rozmanitý, řadí se sem reklama, architektura, design, videohry, televizní a rozhlasové vysílání, hudba, film, trh s uměním, knihy a tisk a scénická umění. Institucionální základna českých kreativních průmyslů je na poměrně dobré úrovni, je stabilní a mnohdy se opírá o bohatou a dlouholetou tradici. V žádném odvětví se nevyskytují výrazné nedostatky ani mezery v zajištění jednotlivých fází cyklu (tvorba – produkce – distribuce – prezentace/konzumace).

Oblast kultury v České republice je stále pojímána spíše v tradičním duchu péče o kulturní dědictví a dotování vysokého umění. Prolínání vysokého a nízkého umění a kultury (oblasti umění, kulturních a kreativních průmyslů) je však stále jasnější a vyžaduje zcela nový přístup ke kulturní politice.⁴⁸

2.5 Ekonomické prostředí

Demografický vývoj závisí na hospodářském a sociálním rozvoji. Zároveň je jedním z důležitých faktorů, které by měly být začleněny do politických rozhodnutí na všech úrovních. Rostoucí podíl starších lidí vyžaduje přizpůsobení služeb a produktů potřebám a preferencím starších lidí a podpoře hospodářského růstu. Strategie řešící stárnutí populace by měla využít potenciálu starších lidí a vytvořit mezigeneračně soudržnou společnost.⁴⁹

2.5.1 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost – „situace, kdy ve společnosti existuje určitá skupina lidí, kteří by mohli pracovat a z větší části by chtěli, ale nemohou, v důsledku nedostatku pracovních příležitostí; z psychologického hlediska bývá prožívání této situace obtížné, zvláště u střednědobé nezaměstnanosti, kdy dochází k pocitům neužitečnosti, zmaru, ztráty smyslu života, smutku, objevují se příznaky depresí a neuróz, zvýšená konzumace alkoholu a jiných drog, vyšší počet sebevražedných pokusů i dokonaných sebevražd; zatímco u krátkodobé

---

⁴⁸ ŽÁKOVÁ Eva a kol. *Kulturní a kreativní průmysly v České republice* [online]. Institut umění - Divadelní ústav, 2011. 392 s. [5. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.idu.cz/media/document/kulturni-a-kreativni-prumysly-v-ceske-republice.pdf>.

⁴⁹ *Quality of life in old age: national programme of preparation for ageing for 2008-2012*. Prague: Ministry of Labour and Social Affairs, 2008. ISBN 978-808-6878-669.

nezaměstnanosti trvá naděje na získání práce, u dlouhodobé je častá rezignovanost a přizpůsobení se novému stylu života.“⁵⁰

Za nezaměstnané se považují všechny osoby patnáctileté a starší, bydlící na sledovaném území, které v průběhu referenčního týdne souběžně splňují 3 podmínky ILO:

- nejsou zaměstnané,
- jsou připraveny k nástupu do práce, tzn., jsou k dispozici okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů pro výkon placeného zaměstnání nebo sebezaměstnání,
- v průběhu posledních 4 týdnů hledaly aktivně práci (prostřednictvím úřadu práce nebo soukromé zprostředkovatelny práce, přímo v podnicích, využíváním inzerce, podnikáním kroků pro založení vlastní firmy, podáním žádosti o pracovní povolení a licence nebo jiným způsobem).

Mezi nezaměstnané také patří osoby, které nehledají práci, protože ji již našly a jsou schopny do ní nastoupit nejpozději do 14 dnů. Ukazatel je konstruován podle metodiky Eurostatu, která byla vypracována na základě doporučení Mezinárodní organizace práce (ILO).

Mezi ukazatele nezaměstnanosti patří obecná míra nezaměstnanosti, která vyjadřuje podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle (v %), kde čítec i jmenovatel jsou ukazatele, které jsou konstruovány podle mezinárodních definic a doporučení aplikovaných ve VŠPS.

Dalším ukazatelem je registrovaná míra nezaměstnanosti, což je podíl, kde v čitateli je počet dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání a ve jmenovateli součet zaměstnaných z VŠPS, počtu pracujících cizinců podle evidence MPSV a MPO a počtu dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání. Údaje o počtu zaměstnaných jsou počítány jako klouzavé průměry za posledních 12 měsíců.⁵¹

V České republice byl po roce 1989 nárůst nezaměstnanosti velmi pozvolný, strmě začala stoupat míra nezaměstnanosti až mezi lety 1996 až 1997 v souvislosti s ekonomickou recesí. Modernizace ekonomiky vedla ke zvýšení nároků na pracovní sílu a míra nezaměstnanosti dosáhla hranice 10%. Spolu s tímto nárůstem došlo i ke zvýšení regionálních disparit. K výraznějšímu poklesu nezaměstnanosti došlo až v roce 2006 v souvislosti s ekonomickým oživením, územní rozdíly v míře nezaměstnanosti se však příliš nesnížily.

---

⁵⁰ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009, str. 357. ISBN 978-807-3675-691.

⁵¹ *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – Metodika*. [online]. ČSÚ, 2013. [5. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps.

V roce 2009 byl český trh zasažen globální ekonomickou krizí, což vedlo k opětovnému zvýšení míry nezaměstnanosti. Obecně lze říci, že krize měla dopad spíše na okresy s nízkou a střední nezaměstnaností, okresy s nejvyšší mírou nezaměstnanosti jako jsou Most a Karviná, byly postiženy relativně málo (vzhledem ke struktuře zaměstnanosti).⁵²

2.6 Zdravotnictví

Zdravotnictví – „soustava odborných zdravotnických institucí a činností, které se zaměřují na péči o zdraví občanů a slouží k uspokojování zdravotnických potřeb obyvatelstva.“⁵³

Zdravotnictví zahrnuje:

- „Orgány a instituce – ministerstvo zdravotnictví, zdravotní pojišťovny atd.
- Organizace a společnosti – lékařská komora, odborné lékařské společnosti, česká asociace sester.
- Zdravotnická zařízení – nemocnice, ambulantní zařízení, léčebné ústavy.
- Pracovníky ve zdravotnictví – lékaři, zdravotní sestry, laboranti atd.
- Služby a činnosti – léčebně preventivní péče, hygienická služba, lékárny, výzkum...“⁵⁴

V dnešním zdravotnickém systému se pohybuje velké množství aktérů, kteří vytvářejí velmi složitou strukturu s mnoha vzájemnými vazbami. „Zdravotnický systém je natolik složitý komplex, že vedle finálního cíle, jímž je snaha udržovat, navracet a posilovat zdraví, se zde uplatňují mnohé cíle parciální skupinové, (vědecké, ekonomické, podnikatelské, různých skupin pacientů), jež mohou být různě konfliktní.“ (Křížová, 2007). Pro pochopení celého systému je důležité porozumět všem podstatným vazbám v něm a jednotlivým parametrům, které tyto vztahy ovlivňují.

Ve zdravotnickém systému je možné identifikovat tři hlavní skupiny aktérů. Jsou to pacienti, plátcí a poskytovatelé zdravotnických služeb. Ve čtvrté skupině jsou zahrnuti ostatní aktéři, které nelze zařadit do těchto tří skupin, ale kteří se aktivně účastní jednotlivých

---

⁵² TEMELOVÁ, Jana, Lucie POSPÍŠILOVÁ a Martin OUŘEDNÍČEK. *Nové sociálně prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 203 s. ISBN 978-807-3803-780.

⁵³ HINKE, Jana. *Zdravotnictví ČR: popis systému, financování, práva a povinnosti*. [online]. Fakulta ekonomická Západočeské univerzity v Plzni [18. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.fek.zcu.cz/blob.php?table=internet_list&type=FileType&file=Data&name=FileName&idname=IDInternet&id=1821.

⁵⁴ HINKE, Jana. *Zdravotnictví ČR: popis systému, financování, práva a povinnosti*. [online]. Fakulta ekonomická Západočeské univerzity v Plzni [18. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.fek.zcu.cz/blob.php?table=internet_list&type=FileType&file=Data&name=FileName&idname=IDInternet&id=1821.

interakcí mezi těmito hlavními aktéry, nebo působí na podmínky, na jejichž základě tyto tři hlavní skupiny aktérů vzájemně vystupují.⁵⁵

Na konci roku 2011 bylo v České republice evidováno celkem 28 450 zdravotnických zařízení (včetně detašovaných pracovišť), z toho bylo 20 121 samostatných ordinací lékařů primární péče a lékařů specialistů. Státních zařízení, zřizovaných Ministerstvem zdravotnictví a ostatními centrálními orgány, bylo v tom samém období evidováno 225, nestátních zařízení bylo 28 225.

Sít' zdravotnických zařízení a její struktura je v současnosti v ČR relativně stabilizovaná. Dlouhodobě se snižuje podíl lékařů primární péče na celkovém počtu ambulantních lékařů. Taktéž klesá akutní lůžková kapacita v nemocnicích, na druhé straně se zvyšuje počet lůžek na odděleních následné péče v nemocnicích a také počet lůžek pro sociální pobytové služby. Pokračuje i každoroční nárůst počtu zařízení lékárenské péče.⁵⁶

Řada studií vztahu mezi kvalitou života a zdravím se zaměřují především na nemoci a objektivní zdravotní indikátory jako je fyzické zdraví, příjmy a sociální postavení. Indikátory týkající se subjektivní kvality života nebo subjektivní pohody (to jak je osoba spokojená s jeho životem jako celkem) se příliš nepoužívají. Využitím ověřených samosprávných SF -36 dotazníků, výzkumníci Irvinne a kol. a Jenkinson a kol. úspěšně zjistili a rozdělili subjektivní kvalitu života v hodnocení výstupů týkajících se zdraví a sociální péče do následujících 8 kategorií: fyzické fungování, omezení tělesných rolí, omezení emocionálních rolí, sociální fungování, bolest, duševní zdraví, vitalita a vnímání celkového zdraví.⁵⁷

---

⁵⁵ Zpráva o stavu, vývoji a výhledu zdravotnictví v ČR [online]. Praha: Kulatý stůl k budoucnosti financování zdravotnictví v ČR, 2008. [5. 4. 2013]. Dostupné z: http://www.kulatystul.cz/cs/system/files/Zprava+o+stavu_WEB.pdf.

⁵⁶ Zdravotnictví ČR 2011 ve statistických údajích. [online]. Praha: ÚZIS ČR, 2012. [18. 3. 2013]. ISSN 0862-5883. Dostupné z: <http://www.uzis.cz/publikace/zdravotnictvi-cr-2011-ve-statistickych-udajich>.

⁵⁷ PETR, Petr. *Health related quality of life in law and order enforcement*. 2nd, enl. and amended ed. Budweis: College of European and Regional Studies, 2006, 106 s. ISBN 80-867-0824-1.

3. Profil měst Ostrava a Karviná

Obě porovnávaná města, Ostrava i Karviná, se nacházejí v Moravskoslezském kraji. Okresy Ostrava – město a Karviná jsou také jeho největšími okresy co do počtu obyvatel. V následujícím textu se objeví stručná charakteristika Moravskoslezského kraje a dále také profil města Ostrava a Karviná.

3.1 Moravskoslezský kraj

Moravskoslezský kraj se rozkládá ve východní části České republiky a od hlavního města Prahy je vzdálen zhruba 300 km vzdušnou čarou. V nadregionálním vnímání je jeho poloha na pomezí tří států a téměř ve středu evropského prostoru velice výhodná. Region se nachází mezi rakouskou Vídní, polskou Hornoslezskou aglomerací a slovenskou Bratislavou. Výhodnost polohy celé oblasti ještě více zdůrazňují regionální aktéři, kteří dlouhodobě usilují o spojení Moravskoslezského kraje, Žilinského samosprávného kraja a Województwa Śląskiego v určitých aktivitách s cílem vytvoření významného územního centra v celoevropském pohledu.

Moravskoslezský kraj byl vytvořen společně s ostatními 13 kraji 1. ledna 2001 na základě legislativy přijaté v roce 2000. Region má rozlohu 5 427 km² a je složen z celkem 6 dřívějších okresů (Bruntál, Opava, Nový Jičín, Ostrava-město, Karviná a Frýdek-Místek) a 22 obcí s rozšířenou působností. V kraji se nachází celkem 300 obcí, z toho 5 statutárních měst, 35 měst a 3 městyse. Stav obyvatelstva regionu k 31. 12. 2012 byl 1 226 602 obyvatel. Významnými sídly jsou Ostrava, Havířov, Karviná, Frýdek-Místek, Opava a Třinec.

Na západě, východě a částečně i jihu je Moravskoslezský kraj lemován pohořími. Pohořím na západě kraje, ve kterém se nachází i nejvyšší hora Praděd (1 492 m) je Hrubý Jeseník. Na jihovýchodě a východě se nacházejí Moravskoslezské Beskydy. Největší výšky zde dosahuje Lysá hora (1 323 m) a známý je také Radhošť (1 129 m). Jihozápadní část kraje tvoří Nízký Jeseník a Oderské vrchy. Mezi horami se nacházejí níže položené oblasti, jako je nejjižnější výběžek Slezské nížiny, který je tvořen Opavsko-ostravskou pánví, na kterou dále na jihu navazuje přirozený krajinný koridor Moravská brána. Moravskoslezským krajem protékají řeky Odra, Opava, Ostravice, Olše atd.⁵⁸

Tento kraj je znám zásobami kvalitního černého uhlí, které zasahují až do podhůří Beskyd. Nachází se zde i zásoby kvalitního vápence a sádrovců a menší ložiska zemního plynu. V hospodářství je zde na prvním místě průmysl. Velký podíl má stále těžba uhlí a

---

⁵⁸ *Geografické informace*. [online]. Moravskoslezský kraj - Krajský úřad, 2010. [5. 3. 2013]. Dostupné z: http://o-kraji.kr-moravskoslezsky.cz/geograficke_informace.html.

energetický a hutní průmysl, i když se tato odvětví restrukturalizují a dochází k jejich útlumu. Mezi další významné odvětví patří průmysl chemický, farmaceutický a potravinářský. Zemědělství se nachází pouze v nižších polohách, kde se pěstují obilniny. V horských oblastech se objevuje pastevectví.

Co se týká životního prostředí, kraj patří k nejzatíženějším regionům v ČR. Mezi hlavní problémy patří kontaminace půdy a ekologické škody způsobené těžbou a důlními poklesy.⁵⁹ Obyvatelé kraje jsou také dlouhodobě postiženi špatnou kvalitou ovzduší. Během 90. let minulého století došlo k velkému zlepšení stavu ovzduší vlivem poklesu průmyslové výroby, zavedením nové právní úpravy ochrany ovzduší, velkých investic do ekologických opatření a následným používáním šetrnějších technologií, počátkem 21. století se ale situace změnila. Největším problémem v ochraně ovzduší v Moravskoslezském kraji je v současné době nadlimitní zatížení tuhými znečišťujícími látkami v podobě suspendovaných částic frakce PM₁₀ (polétavý prach) a také vysoké zatížení benzo(a)pyrenem (C₂₀H₁₂), což je karcinogenní a mutagenní látka náležící do skupiny polycyklických aromatických uhlovodíků.⁶⁰

Na území Moravskoslezského kraje se rozkládá CHKO Poodří a velká část CHKO Beskydy. V kraji lze navštívit mnohé architektonické památky v podobě hradů, zámků a městských památkových rezervací. V oblasti Jeseníků se nachází také lázně, např. Karlova Studánka a Darkov. Z hlediska cestovního ruchu celé území Moravskoslezského kraje patří do turistického marketingového regionu Severní Morava a Slezsko.

Díky umístění Moravskoslezského kraje je mnoho obcí a měst zapojeno do přeshraniční spolupráce přes Euroregiony. Jsou to Euroregion Praděd (okres Bruntál), Euroregion Silesia (okres Opava), Euroregion Těšínské Slezsko (okres Karviná, Frýdek-Místek) a Euroregion Beskydy (okres Frýdek-Místek).⁶¹

3.2 Profil města Ostrava

Tato podkapitola se zaměřuje na charakteristiku města Ostrava, její polohy, historie, demografické, ekonomické a sociální struktury, životního prostředí a dopravy.

---

⁵⁹ *O kraji - Moravskoslezský kraj*. [online]. CRR ČR. [5. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/moravskoslezsky-kraj/regionalni-informace/o-kraji/>.

⁶⁰ *Moravskoslezský kraj*. [online]. Ministerstvo životního prostředí. [5. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/moravskoslezsky_kraj.

⁶¹ *O kraji - Moravskoslezský kraj*. [online]. CRR ČR. [5. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/moravskoslezsky-kraj/regionalni-informace/o-kraji/>.

3.2.1 Poloha a základní údaje

Město Ostrava je co do rozlohy i počtu obyvatel třetím největším městem České republiky. Nachází se v Moravskoslezském kraji, 10 km od hranic s Polskem a 50 km od hranic se Slovenskem. Od hlavního města je vzdálena 360 km, od Brna 170 km, od polských Katovic 90 km a od rakouské Vídně 310 km. Ostrava se nachází v pánevní oblasti na soutoku několika řek (Odra, Ostravice, Opava a Lučina) a okrajovými částmi svého správního obvodu zasahuje do mírně vyšších nadmořských výšek (nad 300 metrů). K 1. 1. 2013 byl počet obyvatel města Ostravy 305 998. Průměrná hustota obyvatelstva je 1 500 obyvatel/km². Město se rozkládá na ploše 214 km² a dělí se do 23 městských obvodů.⁶² Jsou jimi Hošťálkovice, Hrabová, Krásné Pole, Lhotka, Mariánské Hory a Hulváky, Martinov, Michálkovice, Moravská Ostrava a Přívoz, Nová Bělá, Nová Ves, Ostrava-Jih, Petřkovice, Plesná, Polanka nad Ondrou, Poruba, Proskovice, Pustkovec, Radvanice a Bartovice, Slezská Ostrava, Stará Bělá, Svinov, Třebovice a Vítkovice. Největším městským obvodem je Slezská Ostrava a nejmenším Pustkovec. Nejvíce lidí žije v městském obvodu Ostrava-Jih (110 343 obyvatel k 1. 1. 2013) a nejméně v Nové Vsi (713 k 1. 1. 2013).⁶³

3.2.2 Historický vývoj

První zmínka o Ostravě pochází z roku 1267. Ostrava byla založena na Jantarové stezce, která byla používána obchodníky jako hlavní cesta, spojující Středozevní a Baltské moře. V roce 1763 bylo v oblasti Slezské Ostravy objeveno uhlí a v roce 1828 byly založeny Rudolfovy hutě ve Vítkovicích. Závod byl později zakoupen obchodním domem Rothschildů a stal se z něho největší a nejmodernější podnik v rakousko-uherské monarchii. K dalšímu rozmachu došlo díky výstavbě nové železnice mezi Krakovem a Vídní, na které ležela i Ostrava. S přílivem obyvatelstva se z Ostravy stalo průmyslové velkoměsto a začaly se tvořit základy Ostravské aglomerace. Město pokračovalo ve své společensko–hospodářské expanzi i po první světové válce. Ostrava se zařadila mezi nejvýznamnější a největší města předmnichovské republiky a město v této době zažívalo největší stavební rozmach ve své historii. Po druhé světové válce pokračovala ve městě urbanizace extenzivního charakteru. Město bylo jednostranně orientováno na průmyslový růst a zapomínalo se na jiné, zejména obslužné funkce. Hospodářské extrémy byly doprovázeny extrémy politickými. Ačkoliv je tato deformace patrná dodnes, v tranzitivním období došlo k výraznému posílení vzdělávacích

---

⁶² *O Ostravě*. [online]. Statutární město Ostrava. [11. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ostrava.cz/cs/o-meste>.

⁶³ *Profil města Ostravy*. [online]. RPIC-ViP s.r.o., 2008. [17. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ostrava.cz/cs/podnikatel-investor/ke-stazeni/strategicky-plan-rozvoje-mesta/strategicky-plan-2009-2015/profil-mesta>.

a kulturních funkcí města. Na mentálních mapách však má Ostrava stále neuspokojivou pozici.⁶⁴

Vznik Ostravské aglomerace probíhal na základě industriálních procesů souvisejících s těžbou uhlí a těžkým průmyslem. Důležitým podnětem pro její rozvoj bylo v minulosti také napojení na železniční síť a nyní i dobudování dálnice D1. Specifickou vlastností Ostravské aglomerace je polycentrická struktura, kterou představuje existence větších sídel v celé aglomeraci. Protínají se zde dvě rozvojové osy. Hlavní osa je severojižní, pokračující směrem do polských Katovic. Roste význam i vedlejší osy Opava – Ostrava – Třinec. Osy vytváří tzv. slezský kříž, projevující se v dopravní infrastruktuře.

3.2.3 Demografická struktura

Moravskoslezský kraj patří mezi nejvíce urbanizované prostory v rámci republiky. Nárůst počtu obyvatel probíhal po celou dobu moderních sčítání obyvatel (1869-1991) až do roku 2001, kdy se uskutečnil již třináctý census, ve kterém byl zaznamenán nižší celkový počet obyvatel, než v předchozím sčítání. Na počátku sledovaného období (1869) byl počet obyvatel Ostravy cca 39 tisíc. Významný nárůst populace byl zaznamenán v letech 1869 až 1940, kdy se počet obyvatel zvýšil pětinasobně, až o 200 tisíc. Mezi lety 1940 a 1950 díky 2. světové válce počet obyvatel opět poklesl (o 23,5 tisíce). Po roce 1950 následovalo 30 let významného růstu obyvatel (o více než 100 tisíc). Do začátku 70. let převládalo nad přirozeným přírůstkem přistěhovalectví. Od roku 1972 se pak přirozený přírůstek zvyšoval díky silným ročníkům narozených. Od poloviny 80. let vysoké přírůstky přinášela migrace, ale od začátku 90. let ve městě začal počet obyvatel klesat. Nejvíce obyvatel žilo v Ostravě v roce 1990, zhruba 330 tisíc. Od té doby město nepřetržitě ztrácí obyvatelstvo v důsledku hromadného zavírání dolů a provozů těžkého průmyslu.

Z hlediska hustoty zalidnění se dá o Ostravě říci, že je tvořena třemi důležitými oblastmi, Moravská Ostrava, Poruba a sídliště na jihu města (Zábřeh, Hrabůvka, Bělský les, Dubina, Výškovice).⁶⁵

Vývojový trend věkové struktury obyvatel Ostravy je do značné míry určován vývojovým trendem celé České republiky. Změny věkové struktury jsou zapříčiněné především vývojem porodnosti a úmrtnosti. Velký vliv má silná generace 70. let, jsou to děti

---

⁶⁴ SUCHÁČEK, Jan. *Na cestě k nové identitě: Ostrava, Katovice a Košice po roce 1989*. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, katedra regionální a environmentální ekonomiky, 2010. 130 s. ISBN 978-80-248-2212-9.

⁶⁵ HRUŠKA TVRDÝ, Lubor a Pavel KUKULIAČ. *Socioekonomický atlas Ostravy: Socioeconomic atlas of Ostrava*. Ostrava: Accendo - Centrum pro vědu a výzkum, 2011. 103 s. ISBN 978-80-904810-2-2.

rodičů, kteří patřili k natalitní vlně po druhé světové válce. Nejsilnější současná generace je tedy generace třicátníků. Její vliv se objevuje i v Ostravě, natalitní vliv této generace však není tak velký jako v celorepublikovém měřítku (2005 - 3 269 živě narozených dětí, 2006 - 3 241 živě narozených dětí, 2007 - 3 431 živě narozených dětí). Stárnutí populace se v Ostravě projevuje ještě výrazněji než v celkové populaci ČR a to díky nižší úmrtnosti a porodnosti a vyšší potratovosti. Věkovou strukturu Ostravy negativně ovlivnila také migrace, jelikož z Ostravy odchází především mladí lidé a z nich převážně ženy. Změny ve věkové struktuře se projevují v zvyšování počtu neproduktivních skupin a to především obyvateli ve věku 65 let a starších. Pokud se nepodaří změnit migrační saldo, bude situace v Ostravě ve srovnání s vývojem v ČR stále problematičtější.⁶⁶

V různých částech Ostravy je podíl starší populace rozdílný. Mezi nejstarší části města patří západ a částečně sever Ostravy (Poruba, Svinov, Martinov, Třebovice, Hošťálkovice, Antošovice, Petřkovice, Koblov, Zábřeh, Hrabůvka a Bartovice). Vysoký index stáří mají i některá města v blízkém okolí, například Havířov, Vratimov a Rychvald. 10 až 15% z celkové populace tvoří v současné době obyvatelstvo v předproduktivním věku a má klesající tendenci. Tu také zaznamenala hrubá míra porodnosti, neboli ukazatel počtu dětí, které se v daném roce narodí v přepočtu na 1000 obyvatel.

Co se týče migrace, 65% ze všech vystěhovalých z Ostravy míří do obcí na území Moravskoslezského kraje, zbylých 35% pak mimo tento kraj. Podíl vystěhovalých mimo kraj však nepatrně narůstá. Nejatraktivnější obce pro migraci se nacházejí v blízkosti města s dobrou návazností na integrovaný systém veřejné dopravy. Vystěhovalí směřují buď do SO ORP Ostrava nebo do SO ORP Frýdek-Místek, Hlučín a Opava. Migračně nejvíce atraktivní je městský obvod Poruba s nejméně znečištěným ovzduším.⁶⁷

Úroveň vzdělanosti obyvatelstva je v současné době jedním z rozhodujících faktorů pro rozvoj území. Město Ostrava je charakteristické nižší mírou vzdělanosti. Podíl osob starších 15 let s vysokoškolským vzděláním postupně narůstá rychlostí, která Ostravu řadí mezi přední města v tomto ukazateli.

Z hlediska národnostní struktury je město Ostrava srovnatelné s celorepublikovým průměrem, pro který je příznačná národní homogenita. Mezi nejpočetnější skupiny cizinců v Ostravě patří Vietnamci, Slováci, Ukrajinci, Poláci a Rusové. Předpokládá se nárůst počtu

---

⁶⁶ *Profil města Ostravy*. [online]. RPIC-ViP s.r.o., 2008. [18. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ostrava.cz/cs/podnikatel-investor/ke-stazeni/strategicky-plan-rozvoje-mesta/strategicky-plan-2009-2015/profil-mesta>.

⁶⁷ HRUŠKA TVRDÝ, Lubor a Pavel KUKULIČ. *Socioekonomický atlas Ostravy: Socioeconomic atlas of Ostrava*. Ostrava: Accendo - Centrum pro vědu a výzkum, 2011. 103 s. ISBN 978-80-904810-2-2.

cizinců i národnostních menšin v souvislosti s rozvojem Moravskoslezského kraje a začleňováním České republiky do Evropské unie.⁶⁸

3.2.4 Ekonomická struktura

Město Ostrava má zcela dominantní postavení z hlediska koncentrace pracovních míst v Moravskoslezském kraji. Je to ovlivněno částečně příchodem zahraničních investic a také tendencí mnoha podniků (i v rámci kraje) přesouvat své zázemí do Ostravy. Mezi další města s vysokým počtem obsazených pracovních míst patří Opava, Karviná, Třinec a Frýdek-Místek. K nejvýraznější změně došlo v Ostravě mezi lety 2006-2010, kdy se zvýšil počet obsazených pracovních míst o 32 525. Mezi další obce s nárůstem obsazených pracovních míst patří Nošovice (příchod společnosti Hyundai) nebo Mošnov (výstavba letiště). Mezi obce s největším poklesem obsazených pracovních pozic patří Havířov a Orlová, v obou případech došlo k poklesu v důsledku útlumu těžby.

V období od roku 1999 až do roku 2009 došlo k nárůstu počtu podniků v sekundárním i terciálním sektoru. Zároveň však v těchto sektorech došlo ke snížení průměrného počtu zaměstnanců, jelikož ekonomické tlaky na efektivnost podniků mají za následek snižování velikostí podniků a outsourcing. Nejvíce vzrostl počet podniků v rámci Ostravské aglomerace v obci Šenov, Horní Bludovice, Horní Lhota a Domaslavice. Nejmenší přírůstek je na Karvinsku (včetně samotného města Karviná).

Co se týká vývoje ekonomických odvětví, byl Moravskoslezský kraj vždy vnímán jako kraj průmyslový. V současné době dochází k procesu desindustrializace, avšak průmysl zde stále hraje klíčovou roli. Dochází k přeměně těžkého průmyslu na průmysl lehčí a také k síťovému uspořádání menších podniků, provázaných mezi sebou obchodními vztahy. Působí zde také řada klastrů: strojírenský, IT a klastr na zpracování odpadu. Proces desindustrializace je doprovázen procesem reindustrializace neboli vznikem pracovních míst v nových průmyslových společnostech. Dopad desindustrializace zde proto nebyl tak velký jako v jiných průmyslových regionech. S tím jak klesá vliv průmyslu, zároveň roste význam služeb. Největší koncentrace zaměstnanosti celkem je v obvodu Moravská Ostrava a Přívoz, Slezská Ostrava, Vítkovice a Poruba. Tento proces přesunu pracovních aktivit z Vítkovic a Kunčic do centra a Poruby, lze považovat za prostorový projev desindustrializace.⁶⁹

---

⁶⁸ *Profil města Ostravy*. [online]. RPIC-ViP s.r.o., 2008. [18. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ostrava.cz/cs/podnikatel-investor/ke-stazeni/strategicky-plan-rozvoje-mesta/strategicky-plan-2009-2015/profil-mesta>.

⁶⁹ HRUŠKA TVRDÝ, Lubor a Pavel KUKULIAČ. *Socioekonomický atlas Ostravy: Socioeconomic atlas of Ostrava*. Ostrava: Accendo - Centrum pro vědu a výzkum, 2011. 103 s. ISBN 978-80-904810-2-2.

Město Ostrava a její okolí, resp. celý Moravskoslezský kraj, je v porovnání s dalšími kraji České republiky charakteristický nízkým podílem soukromých podnikatelů na 1 000 obyvatel. Tento fakt je dán především skutečností, že v ekonomice města i regionu stále dominují tradiční podniky s velkým počtem zaměstnanců na úkor menších subjektů (fyzických osob).⁷⁰

V rámci Moravskoslezského kraje patří mezi největší podnik, podle počtu zaměstnanců, OKD, a.s., Mittal Steel Ostrava a.s., Třinecké železárny, a.s. a Visteon – Autopal, s.r.o. Mezi největší zaměstnavatele v Ostravě patří kromě již zmíněných například Fakultní nemocnice Ostrava, Dopravní podnik Ostrava nebo VŠB – Technická univerzita Ostrava.

3.2.5 Sociální struktura

Jedním z hlavních socioekonomických ukazatelů je nezaměstnanost. Míra nezaměstnanosti se počítá jako počet nezaměstnaných dělený počtem ekonomicky aktivních obyvatel a vyjadřuje se v procentech. Podle míry nezaměstnanosti lze určit sociálně slabší oblasti. Míra nezaměstnanosti v Ostravě kopíruje krajský a celorepublikový trend. K 31. 12. 2012 byla míra nezaměstnanosti v Ostravě 13,1%. Z městských obvodů vykazují, podle údajů krajské pobočky Úřadu práce v Ostravě, největší míru nezaměstnanosti Vítkovice a nejmenší Stará Bělá. Míra nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji je přibližně na stejné úrovni a celorepublikový průměr je asi o 2% nižší. Nejproblematictější situace je na severu a severozápadě kraje, kam patří mimo jiné ORP Karviná, Český Těšín, Orlová nebo Havířov. Mezi problematické skupiny z hlediska hledání zaměstnání se řadí mladí lidé, absolventi středních a vyšších škol, ve věku 18-24 let (14%). Další takovou skupinou jsou lidé v předdůchodovém věku, 50-64 let (29%). K ohroženým skupinám na trhu práce patří také lidé s nízkým vzděláním, průměrná hodnota podílů osob s nízkým vzděláním ve městě Ostrava je 36%.⁷¹

Vliv na život obyvatelstva a jeho kvalitu má i sociální oblast a zdravotnictví. Dobrá je dostupnost jak ambulantní, tak lůžkové péče. Specializovaná zdravotní péče je v mnoha případech na špičkové úrovni. Na území města působí 3 nemocnice a cca 900 dalších zdravotnických zařízení jako jsou ordinace praktických lékařů pro dospělé a lékařů pro děti,

---

⁷⁰ *Profil města Ostravy*. [online]. RPIC-ViP s.r.o., 2008. [18. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ostrava.cz/cs/podnikatel-investor/ke-stazeni/strategicky-plan-rozvoje-mesta/strategicky-plan-2009-2015/profil-mesta>.

⁷¹ HRUŠKA TVRDÝ, Lubor a Pavel KUKULIAČ. *Socioekonomický atlas Ostravy: Socioeconomic atlas of Ostrava*. Ostrava: Accendo - Centrum pro vědu a výzkum, 2011. 103 s. ISBN 978-80-904810-2-2.

stomatologové a lékárny. Kromě toho v Ostravě působí také domovy s pečovatelskou službou, domovy pro seniory, domovy pro osoby se zdravotním postižením, polikliniky, lékárny a mnoho dalších. Magistrát nabízí obyvatelům města pomoc a podporu prostřednictvím odboru sociálních věcí a zdravotnictví a zřízených příspěvkových organizací sociálního a zdravotnického charakteru. Pro zajištění kvalitních zdravotnických služeb spolupracuje s jednotlivými městskými obvody a také s nestátními neziskovými organizacemi i fyzickými osobami. Slabou stránkou je nedostatek lůžek pro následnou zdravotní péči a díky nárůstu nemocí spojených s civilizačními trendy také specializovaných zařízení a specialistů v tomto oboru.⁷²

Dalším ukazatelem je index kriminality, který hodnotí výskyt trestné činnosti na 10 000 trestně odpovědných obyvatel. V 60. letech byly centrem kriminality v Ostravě Vítkovice, po roce 2000 začala dominovat Ostrava – střed. Mezi rizikové oblasti patří například Stodolní ulice nebo Masarykovo náměstí. Postupně se zhoršuje situace i v dalších obvodech, například Mariánských Horách a Přívoze. Podobný index kriminality jako Ostrava má i Karviná – město. V Ostravě se na kriminalitě podílí nejvíce krádeže bez vloupání (40%), kam patří krádeže na osobách, krádeže věcí v motorových vozidlech nebo součástí motorových vozidel. Objevují se hlavně v obchodních centrech a domech (Fórum, Futurum, Avion Shopping park, atd.), barech a restauračních zařízeních a ve vozidlech a na zastávkách MHD. Vyšší intenzita trestných činů se projevuje na některých místech směrem od centra k Přívozu, v souvislosti se sociálně problémovými lokalitami. Zvýšený výskyt je pozorován i podél ulice 28. října až do Mariánských Hor a také v Hrabůvce, obojí v souvislosti s existencí řady barů, restauračních zařízení, heren a obchodů.⁷³

Bezdomovectví, je fenoménem veškerých velkých evropských měst a v určité míře se dotýká všech větších měst v ČR, nevyhnul se ani Ostravě. Během Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 bylo zjištěno celkem 11 496 osob bez domova, nejvíce z nich bylo na území Moravskoslezského kraje (2 574). Sčítání bezdomovců proběhlo i v Ostravě dne 13. 9. 2012. Celkem bylo nalezeno 442 osob bez přístřeší nacházejících se mimo sociální a pobytová zařízení. Byli to lidé přespávající ve sklepích, v domech určených k demolici, ve starých automobilech, kontejnerech, výměnících, ve stanech, v kanálech, v lesích, v garážích a dalších. Nejvíce těchto osob přebývalo v městských obvodech Ostrava-Jih (78 osob),

---

⁷² *Profil města Ostravy*. [online]. RPIC-ViP s.r.o., 2008. [18. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ostrava.cz/cs/podnikatel-investor/ke-stazeni/strategicky-plan-rozvoje-mesta/strategicky-plan-2009-2015/profil-mesta>.

⁷³ HRUŠKA TVRDÝ, Lubor a Pavel KUKULIAČ. *Socioekonomický atlas Ostravy: Socioeconomic atlas of Ostrava*. Ostrava: Accendo - Centrum pro vědu a výzkum, 2011. 103 s. ISBN 978-80-904810-2-2.

Mariánské Hory a Hulváky (67 osob) a Moravská Ostrava a Přívoz (67 osob). Mezi lidmi bez přístřeší převažovali muži (78 %) nad počtem žen (22 %), převaha mužů byla zaznamenána skoro ve všech městských obvodech. Více než polovina zjištěných bezdomovců se řadila do věkové kategorie 46 – 64 let. Tato kategorie byla dominantní ve všech zjišťovaných obvodech. Druhou nejčastější věkovou skupinou bezdomovců byly osoby ve věku 31 – 45 let (28,5 %), které tvořily významnou složku především v obvodech Svinov (39,5 %) a Ostrava-Jih (35,1 %). O něco méně osob pak spadá do kategorií 15 – 30 let a nad 65 let. Lidí bez přístřeší přespávajících v noclehárnách a azylových domech bylo sečteno 448. Celkem bylo zjištěno v kategorii zjevné bezdomovectví 890 osob bez přístřeší.⁷⁴

3.2.6 Životní prostředí

Na území města Ostravy se nachází několik zvláště chráněných území. Na jihu je to Chráněná krajinná oblast Poodří, která má pro Ostravu velký význam jako přirozený retenční prostor pro zachycení povodňových vln a také je využívána pro rekreaci. Kromě CHKO leží na území města ještě národní přírodní památka Landek a Polanská niva, tři přírodní rezervace (Rezavka, Premyšov, Štěpán) a čtyři přírodní památky (Turkov, Kunčický bludný balvan, Porubský bludný balvan a Rovninské bludné balvany). Stav zeleně v Ostravě se postupně mění, krátkověké dřeviny vysazované v 60. letech jsou nahrazovány dlouhověkými a v posledních letech byla provedena řada rekonstrukcí a obnov alejí podél cest, podél komunikací v městské zástavbě i v okrajových částech. Provádí se i postupná rekonstrukce sídlištní zeleně, hřbitovů, sportovních areálů, atd.⁷⁵

Ostrava je charakteristická vysokou hustotou osídlení a dopravy a koncentrací průmyslu. Kvalitu ovzduší monitoruje Český hydrometeorologický ústav a Zdravotní ústav, který provozuje dvě stanice na území města Ostravy, které byly zřízeny na náklady města a jejich účelem je monitorovat čistotu ovzduší v oblastech, kde se nacházejí největší znečišťovatelé. Nejvýznamnějším problémem je z hlediska ochrany ovzduší a lidského zdraví poléťavý prach (PM₁₀). Mezi skupiny, které jsou jím nejvíce ohroženy, patří malé děti a těhotné ženy. Nejhorší bývá situace v zimě díky inverzím a zvýšené spotřebě paliva. Ke špatnému stavu ovzduší přispívá i hutní a koksárenský průmysl. Ty způsobují zvýšení koncentrace škodlivých látek, jako jsou polycyklické aromatické uhlovodíky (benzen a benzo(a)pyren) a arsen, které jsou karcinogenní a snižují plodnost u mužů. Mezi problémové

---

⁷⁴ HRUŠKA, L. a kol. *Studie o stavu bezdomovectví v Ostravě*. [online]. Centrum pro rozvoj obcí a regionů, s.r.o. a Centrum pro vědu a výzkum, o.p.s., 2012. [4. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.ostrava.cz/...studie_o_stavu_bezdomovectvi_v_ostrove_final.pdf.

⁷⁵ *Sborník o stavu prostředí v Ostravě*. Ostrava: Repronis, 2006. 73 s. ISBN 80-732-9123-1.

látky znečišťující ovzduší patří i oxid siřičitý a oxidy dusíku. Svou roli při znečišťování ovzduší hraje i automobilová doprava. Díky vzrůstajícímu počtu automobilů se stávají vážným problémem, nejen v oblasti znečišťování ovzduší, ale i v hlukovém zatížení, navíc jsou jeho emise vypouštěny přímo v respirační zóně obyvatel.

Produkce komunálních a jim podobných odpadů se na území Ostravy pohybuje kolem 130 tisíc tun ročně. Z toho 56% jsou odpady domácností a 44% připadá na živnostníky a odpad z technické vybavenosti města (divadla, kina, atd.). Produkce komunálních odpadů se každým rokem zvyšuje a největší podíl na něm má směsný komunální odpad, tedy odpad z kontejnerů a popelnic, který je ukládán na skládku v Hrušově. Množství vytríděného odpadu rok od roku roste. U nebezpečného odpadu byl zaznamenán pokles vytríděných složek, což je zapříčiněno ukládáním domácích spotřebičů do systému zpětného odběru elektrozařízení.

Pitnou vodu Ostrava čerpá ze zdrojů Ostravského oblastního vodovodu (65-70%) a z podzemních zdrojů (30-35%). Hlavními zdroji Ostravského oblastního vodovodu jsou nádrže Šance na řece Ostravici, Morávka na řece Morávce a Kružberk na řece Moravici. Mezi podzemní zdroje patří Nová Ves, Ještěrka, Palesek, Pešatek a II. vodovod. Průměrná spotřeba pitné vody v 90. letech klesala a současné době je stabilizována ⁷⁶

3.2.7 Doprava a dopravní dostupnost

Celostátní sčítání dopravy je prováděno v pětiletých intervalech. Podle výsledků z let 2000-2010 vyplývá, že v nejfrekventovanějších úsecích došlo ke zvýšení až o stovky procent (Hošťálkovice, Lhotka). K výraznému poklesu naopak došlo v Nové Vsi, Přívoze nebo Kunčičkách. Mezi nejkldnější části patří Michálkovice a Proskovice.

Od listopadu 2009 má Ostrava dálniční připojení, oblast do 90 minut od Ostravy tak pokrývá velkou část Moravy, kde žije více jak 2 miliony obyvatel (Zlín, Prostějov, Kroměříž, atd.).⁷⁷

3.3 Profil města Karviná

Tato podkapitola se zaměřuje na charakteristiku města Karviná, její polohu, historii, demografickou, ekonomickou a sociální strukturu, životní prostředí a dopravu.

---

⁷⁶ *Profil města Ostravy*. [online]. RPIC-ViP s.r.o., 2008. [17. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ostrava.cz/cs/podnikatel-investor/ke-stazeni/strategicky-plan-rozvoje-mesta/strategicky-plan-2009-2015/profil-mesta>.

⁷⁷ HRUŠKA TVRDÝ, Lubor a Pavel KUKULIAČ. *Socioekonomický atlas Ostravy: Socioeconomic atlas of Ostrava*. Ostrava: Accendo - Centrum pro vědu a výzkum, 2011. 103 s. ISBN 978-80-904810-2-2.

3.3.1 Poloha a základní údaje

Město Karviná se nachází na severovýchodě České republiky, v Moravskoslezském kraji. Leží 18 km východně od Ostravy. Polovina hranice území města tvoří současně hranici s Polskem. Z historického pohledu se Karviná nachází na území Těšínského Slezska. Město leží na severním okraji podhůří Beskyd v údolí řeky Olše a jeho průměrná nadmořská výška je 230 m. n. m. Město se rozkládá na ploše 57,48 km² a dělí se na 9 městských částí: Karviná-Fryštát, Karviná-Doly, Karviná-Lázně Darkov, Karviná-Ráj, Karviná-Staré Město, Karviná-Nové Město, Karviná-Mizerov, Karviná-Hranice a Karviná-Louky. K 1. 1. 2013 byl počet obyvatel města Karviná 58 025. Průměrná hustota obyvatelstva je 1006 obyvatel/km². Převažuje zde česká, slovenská a polská národnost.⁷⁸

3.3.2 Historický vývoj

Historie města počíná rokem 1268, ale území bylo obýváno mnohem dříve, svědčí o tom nálezy z doby kamenné. Rok 1268 je ale v současné době pokládán a slaven jako datum založení Karviné. Centrem města je Fryštát, který byl původně samostatným městem a nyní tvoří jednu z devíti městských částí.

Výhodná poloha na obchodní cestě z Uher do Pobaltí pomohla městu k rozvoji, který narůstal od poloviny 15. století, kdy městu bylo uděleno dědičné právo „do čtvrtého kolena“, právo mílové, válečné, právo vyššího soudnictví a řada dalších. Útlum nastal za doby třicetileté války, která zpomalila rozvoj Fryštátu i celého přilehlého území, mimo jiné bylo město až do roku 1648 obsazeno Dány a Švédy. Další škody způsobily i četné požáry. Roku 1766 se město stalo centrem dosud největší selské vzpoury v regionu, která vypukla ve Starém Městě, nynější městské části Karviné. V 2. polovině 18. století přinesl zásadní obrat v hospodářském rozvoji celého regionu nález ložisek černého uhlí. Do té doby méně významná vedlejší obec Karviná tak měla již na počátku 20. století zásadní ekonomický význam pro celou Rakousko-Uherskou monarchii. Tehdejší majitelé panství (rod Larisch-Mönnichů) měli významné postavení u císařského dvora a zastávali jedny z nejdůležitějších úřadů, proto se Karviná stala předmětem mocenských a majetkových sporů v období po 1. světové válce a začátkem 2. světové války.

Správní základ současného města byl položen roku 1948, kdy se spojily obce Fryštát, Karviná, Darkov, Ráj a Staré Město v jeden celek - Karvinou. Od pol. 19. století se začalo

---

⁷⁸ *Něco o městě.* [online]. Magistrát města Karviné. [5. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.karvina.cz/portal/page/portal/uvodni_stranka/mesto_karvina/o_meste.

rozvíjet lázeňství založené na léčivé jodobromové vodě, která byla objevena díky hledání nových ložisek uhlí.⁷⁹

Po dlouhou dobu patřila Karviná a její okolí mezi oblasti s vysokým soustředěním těžby uhlí a navazujícího průmyslu, v posledních letech byl však posílen i její význam obchodní a turistický. Se vznikem Obchodně podnikatelské fakulty Slezské univerzity se Karviná stala vysokoškolským městem, nová doba přinesla nový rozvoj (stavební, podnikatelský) a Karviná se stává městem s dynamickým rozvojem.⁸⁰

3.3.3 Demografická struktura

V 19. a 20. století (zejména díky těžbě uhlí) došlo k průmyslovým aktivitám a ke koncentraci osídlení v nových městských částech (zejména v Karviná-Nové Město, Mizerov, Ráj a Hranice), kde byla vybudována v 50. až 70. letech nová sídliště, ve kterých v současnosti žije převážná část obyvatelstva města Karviná. V rámci Moravskoslezského kraje je Karviná se svými 58 tisíci obyvateli třetím nejlidnatějším městem (po Ostravě a Havířově).⁸¹

Základní populační vývojový ukazatel od devadesátých let až do současnosti je nízká porodnost. V České republice byl přirozený přírůstek obyvatelstva ještě v roce 1993 a od roku 1994 vykazuje úbytek. V okrese Karviná kopíruje tento vývoj s ročním posunem, takže od roku 1995 až do současnosti zaznamenává každoročně přirozený úbytek i přes očekávání, že nástupem silných ročníků sedmdesátých let dojde ke zvýšení porodnosti. Tento jev lze vysvětlit přebíráním západoevropského stylu života, tj. odkládání sňatků a s tím související pokles porodnosti. Stejně jako v celé ČR je i v Karvině úbytek obyvatelstva dlouhodobým problémem. Negativní přírůstek se sleduje od počátku devadesátých let 20. století, kdy v roce 1991 byl přirozený přírůstek v Karvině +27 osob, ale v roce 1996 to bylo -61 osob, v r. 2001 již -131 osob a záporný zůstává i v současnosti. Celorepublikový trend napodobuje Karviná i v dlouhodobé tendenci ke zvyšování věkového průměru a podílu starší generace.⁸²

Co se týká vzdělání, v porovnání s celou Českou republikou, Moravskoslezským krajem a ostatními statutárními městy v kraji, je zřejmá skutečnost, že podíl osob s vyšším

---

⁷⁹ Trocha historie. [online]. Magistrát města Karviné. [5. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.karvina.cz/portal/page/portal/uvodni_stranka/mesto_karvina/o_meste/historie.

⁸⁰ Město Karviná. [online]. Magistrát města Karviné. [5. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.karvina.cz/portal/page/portal/uvodni_stranka/mesto_karvina.

⁸¹ Integrovaný plán rozvoje města Karviná pro Integrovaný operační program „Zóna Karviná – Nové Město“ [online]. 2008. [5. 3. 2013]. Dostupné z: http://portal.karvina.org/...IPRM_IOP_Karvina_03-12-2008.pdf.

⁸² Integrovaný plán rozvoje města Karviná pro Regionální operační program. [online]. 2008. [5. 3. 2013]. Dostupné z: <http://portal.karvina.org/...KARVIN%C3%81.pdf>.

stupněm vzdělání (s maturitou a vysokoškolské) je ve městě Karviná výrazně nižší než jinde a patří tak mezi města s nižší mírou vzdělanosti.⁸³

3.3.4 Ekonomická struktura

Ve městě Karviná dominují zejména organizace v oblasti obchodu a pohostinství, které se podílejí na struktuře evidovaných subjektů z více než 40% a ve srovnání s Moravskoslezským krajem a ostatními statutárními městy kraje je toto zastoupení nadprůměrné. Dalším významným sektorem jsou obchodní služby (22,7%), které jsou rovněž zastoupeny v počtu evidovaných subjektů nadprůměrně.⁸⁴

Těžební průmysl v Karviné má důležitý vliv na rozvoj města a dlouhou tradici a je stále neoddelitelnou součástí jeho ekonomiky. Mezi tradiční zpracovatelský průmysl zde patří hlavně kovozpracující průmysl, který v posledních letech nabývá na významu, současně s výrobou produktů pro automobilový průmysl. V polovině roku 2003 získala akreditaci průmyslová zóna Karviná Nové Pole. V současné době zde působí 9 firem⁸⁵ - Stant Manufacturing, s. r. o., Shimano Czech Republic, s. r. o., SEJONG Czech, s. r. o., Mölnlycke Health Care, s. r. o. LIFT COMPONENTS, s. r. o., GS Caltex Czech, s. r. o., Gates Hydraulics, s. r. o., Dexon Czech, s. r. o., Baumann Springs, s. r. o.⁸⁶

Společně s příchodem nových investorů do okresu se předpokládá zájem o kvalifikované uchazeče se zaměřením na strojírenskou výrobu, obsluhu strojů na výrobu produktů z kovů (soustružníci CNC, frézaři, nástrojáři) a montážní pracovníky v oblasti strojírenského průmyslu. Na druhou stranu je evidentní, že podnikatelská aktivita je v Karviné ve srovnání s jinými obcemi podprůměrná – v Karviné je výrazně nižší počet živnostníků přepočtených na 1000 obyvatel. Svůj historický původ má tato skutečnost zejména v zaměstnanosti ve větších podnicích ve městě a okolí.⁸⁷

Také Lázně Darkov jsou jak důležitým zaměstnavatelem ve městě Karviná, tak i ekonomickým a společenským prvkem, který se velkou měrou podílí na ekonomickém a společenském statu města. Lázně tvoří dvě léčebná zařízení: Léčebna Darkov v Karviné–

---

⁸³ *Integrovaný plán rozvoje města Karviná pro Integrovaný operační program „Zóna Karviná – Nové Město“* [online]. 2008. [5. 3. 2013]. Dostupné z: http://portal.karvina.org/...IPRM_IOP_Karvina_03-12-2008.pdf.

⁸⁴ *Integrovaný plán rozvoje města Karviná pro Regionální operační program*. [online]. 2008. [5. 3. 2013]. Dostupné z: <http://portal.karvina.org/...KARVIN%C3%81.pdf>.

⁸⁵ *Integrovaný plán rozvoje města Karviná pro Integrovaný operační program „Zóna Karviná – Nové Město“* [online]. 2008. [5. 3. 2013]. Dostupné z: http://portal.karvina.org/...IPRM_IOP_Karvina_03-12-2008.pdf.

⁸⁶ *Přehled jednotlivých firem na průmyslové zóně*. [online]. 2012. [5. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.zony.cz/podnikatelsky-park/>.

⁸⁷ *Integrovaný plán rozvoje města Karviná pro Integrovaný operační program „Zóna Karviná – Nové Město“* [online]. 2008. [5. 3. 2013]. Dostupné z: http://portal.karvina.org/...IPRM_IOP_Karvina_03-12-2008.pdf.

Darkově a Rehabilitační sanatorium v Karviné–Hranicích. Lázně Darkov se řadí mezi vyhledávaná lázeňská zařízení, zejména v oblasti léčby pohybového ústrojí. Původní lázeňské budovy byly po pozastavení důlní činnosti v roce 1989 postupně zrekonstruovány a zmodernizovány, a v současnosti všechny odpovídají v maximální míře požadavkům dnešního standardu. Některé budovy byly pro své architektonické řešení vyhlášeny kulturní památkou a lázeňský park, který byl rovněž zrekonstruován, byl označen jako významný krajinný prvek. Společnost Lázně Darkov je známa i v arabských zemích (Arabové tvoří asi 15% všech pacientů) a se společností Saihat Society For Social Services založily společný podnik Czech Saudi Medical Company ve městě Saihat v Saúdské Arábii, kde se starají až o 250 pacientů denně.⁸⁸

3.3.5 Sociální struktura

MSK dlouhodobě patřil, co týká nezaměstnanosti, k nejvíce postiženým územím. V roce 2006 byla v Karviné míra nezaměstnanosti o 12% vyšší než celostátní průměr, v roce 2008 se rozdíl snížil na 9,5%. I přesto je Karviná v míře nezaměstnanosti stále vysoce nad průměrem České republiky i Moravskoslezského kraje. Počet nezaměstnaných osob evidovaných na úřadu práce sice celkově klesá, ale s nárůstem pracovních příležitostí vzrůstá podíl znevýhodněných skupin na celkovém počtu evidovaných uchazečů. Na trhu práce se výrazně projevují rozdíly mezi kvalifikací uchazečů o zaměstnání a požadavky zaměstnavatelů, které jsou kvalitativní i kvantitativní. Co se týče kvalifikovaných pozic (zejména technických), poptávka převyšuje nabídku volné pracovní síly na trhu práce.⁸⁹

Pokud jde o dostupnost kvalitní zdravotní péče, jsou na území města Karviná k dispozici veškeré kategorie zdravotnictví. Síť jednotlivých zařízení má v současné době dostatečné zastoupení jednotlivých odborností. Nachází se zde dvě nemocnice s celkem 22 odděleními. Město také poskytuje široké spektrum sociálních služeb. Například kluby důchodců, domovy seniorů, domy s pečovatelskou službou, služby osobní asistence, domovy pro osoby se zdravotním postižením, denní stacionáře, služby zrakově a sluchově postiženým občanům nebo také centra pro rodinu a střediska volného času. Mimo jiné zde působí Svaz diabetiků ČR, Svaz tělesně postižených ČR, Sdružení onkologických pacientů, půjčovna kompenzačních potřeb, atd.

---

⁸⁸ *Integrovaný plán rozvoje města Karviná pro Regionální operační program*. [online]. 2008. [5. 3. 2013]. Dostupné z: <http://portal.karvina.org/...KARVIN%C3%81.pdf>.

⁸⁹ *Integrovaný plán rozvoje města Karviná pro Integrovaný operační program „Zóna Karviná – Nové Město“* [online]. 2008. [5. 3. 2013]. Dostupné z: http://portal.karvina.org/...IPRM_IOP_Karvina_03-12-2008.pdf.

Město Karviná patří mezi jedno z nejzatíženějších měst kriminalitou, proto se v roce 1996 na základě výzvy Ministerstva vnitra České republiky, přihlásilo k programu prevence kriminality. V rámci České republiky bylo statutární město Karviná na dvanáctém místě v pořadí měst podle kritérií rizikovosti. Na území města bylo do roku 2008 schváleno a realizováno více jak 150 projektů z oblasti prevence sociální, situační i z oblasti informování občanů. Město také finančně podporuje činnost nízkoprahových zařízení pro děti a mládež, mimoškolní činnost na základních a středních školách, kontaktní centrum pro osoby s drogovou závislostí apod. I Městská policie Karviná v minulých letech realizovala několik úspěšných projektů. Kromě vybudování městského dohlížecího systému zorganizovala například sebeobranu žen, instalaci bezpečnostních řetízků v bytech pro seniory a další projekty.⁹⁰

Bezdomovectví se nevyhýbá ani oblasti Karvinska, které se zde objevilo ve stejné době jako v celé republice, tedy po revoluci v roce 1989. Po útlumu hornictví a těžkého průmyslu v devadesátých letech bylo mnoho lidí nuceno se rychle přeorientovat ve své profesi. Ne všichni však tuto změnu zvládli a velmi rychle tak stoupl počet lidí bez domova. Díky těmto strukturálním změnám je oblast známa vysokou nezaměstnaností. Právě nezaměstnanost má na bezdomovectví velký podíl. Dle pracovníků azylových domů a nocleháren v Karviné, velké množství jejich uživatelů pracovalo jako horníci nebo dělníci v těžkém průmyslu. Z pohledu mladých jedinců jsou nezaměstnaností nejvíce ohrožené osoby mladistvé s nízkou úrovní kvalifikace.⁹¹

3.3.6 Životní prostředí

V důsledku útlumu těžkého průmyslu na Karvinsku, se životní prostředí v Karviné výrazně zlepšilo. Přispěla k tomu i opatření jako budování filtračních komínových zařízení, čističek odpadních vod nebo topení ekologicky méně zatěžujícími formami zdrojů energie.

V rámci území města Karviná neexistují žádná maloplošná chráněná území nebo územní systémy ekologické stability. V blízkém okolí města se však nachází přírodní rezervace Skučák, přírodní rezervace Velké Doly, přírodní památka Meandry Lučiny, přírodní památka Věrnovice a chráněný přirozený lesní porost kolem řeky Olše, který je druhově

---

⁹⁰ *Integrovaný plán rozvoje města Karviná pro Integrovaný operační program „Zóna Karviná – Nové Město“* [online]. 2008. [5. 3. 2013]. Dostupné z: http://portal.karvina.org/...IPRM_IOP_Karvina_03-12-2008.pdf.

⁹¹ ŠVEHELKA, Filip. *Důvody pobytu mladistvých bezdomovců ve středisku BETHEL v Karviné*. [online]. Brno, 2012. Diplomová práce, Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. [5. 3. 2013]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/180954/fss_m/Diplomova_prace.pdf.

velmi pestrý na poměrně malé ploše. Na Karvinsku byl také pozorován výskyt 20 zvláště chráněných druhů rostlin a 106 zvláště chráněných druhů živočichů.⁹²

Pokud jde o veřejnou zeleň, má město Karviná zpracovaný podklad Generel zeleně města Karviné, který má za úkol sloužit jako plánovací podklad zejména pro odbor životního prostředí, odbor živnostenský, služeb a dopravy. Ve městě lze nalézt celou řadu míst k odpočinku a relaxaci místních obyvatel, například v parku B. Němcové a B. Smetany nebo lesoparku Dubina a Bažantnice. Vyšší kvalita péče o plochy zeleně je jednou ze základních podmínek zlepšení kvality životního prostředí ve městě. Údržbu zeleně v Karviné zajišťují Technické služby Karviná, a.s.⁹³

Nejzávažnější škodlivinou v ovzduší Moravskoslezského kraje je polétavý prach. Mezi lety 1990 - 1999 jeho koncentrace výrazně klesla a od roku 1999 se pohybuje stále kolem $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ v ročním průměru, přičemž limit je právě $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Nebezpečnost polétavého prachu spočívá v negativním vlivu na dýchací ústrojí a také v tom, že na sebe váže řadu potenciálně nebezpečných látek jako je benzo(a)pyren nebo těžké kovy. Benzo(a)pyren patří mezi karcinogeny a jeho obsah v ovzduší je vysoký zejména v zimních měsících. Obsah těžkých kovů je v souvislosti s utlumením průmyslové výroby a investicemi do nových technologií už delší dobu podlimitní. Oxid siřičitý již v dnešní době nepředstavuje velké zdravotní riziko, neboť je jeho koncentrace, díky investicím do odsíření, od roku 1993 hluboce podlimitní. Další látky, které se v ovzduší sledují, oxidy dusíku a přízemní ozón, se podílejí na tvorbě fotochemického smogu. Jejich dlouhodobý trend koncentrací je mírně rostoucí a s rostoucí dopravou se bude zvyšovat. Oxidy dusíku trvale poškozují plíce, způsobují otoky plic s následkem smrti a jejich působení trvale poškozují imunitu. I když se kvalita ovzduší stále zlepšuje, Karviná je stále zařazena do oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší.⁹⁴

V souvislosti s komunálními odpady, ve městě existuje funkční systém shromažďování, sběru, přepravy, třídění (sklo, papír, plasty), využívání a odstraňování komunálních odpadů (včetně nebezpečných). Karviná provozovala do roku 1995 na svém území vlastní skládku odpadů, která ale nevyhovovala ekologickým normám, a proto byla po dobudování skládky DEPOS v Horní Suché uzavřena. Ve městě roste podíl tříděného odpadu. Vytříděný využitelný odpad je dále předáván zpracovatelům mimo okres Karviná. Skládky

---

⁹² *Integrovaný plán rozvoje města Karviná pro Regionální operační program*. [online]. 2008. [16. 3. 2013]. Dostupné z: <http://portal.karvina.org/...KARVIN%C3%81.pdf>.

⁹³ *Integrovaný plán rozvoje města Karviná pro Integrovaný operační program „Zóna Karviná – Nové Město“* [online]. 2008. [16. 3. 2013]. Dostupné z: http://portal.karvina.org/...IPRM_IOP_Karvina_03-12-2008.pdf.

⁹⁴ *Integrovaný plán rozvoje města Karviná pro Regionální operační program*. [online]. 2008. [16. 3. 2013]. Dostupné z: <http://portal.karvina.org/...KARVIN%C3%81.pdf>.

nebezpečného odpadu na území města nejsou, odpad se shromažďuje ve sběrném dvoru, odkud je převážen na skládky nebezpečného odpadu mimo území okresu Karviná.⁹⁵

Se zásobováním pitnou ani užitkovou vodou nemá Karviná v současnosti problémy ani v budoucnu nejsou očekávány. Pokud jde o pitnou vodu, Karviná je zásobována z několika zdrojů. Kvalita užitkové vody je dobrá, hůře jsou na tom s kvalitou povrchové vody v karvinských vodních nádržích a vodních tocích. Pitná voda je po mikrobiologické stránce v normě.⁹⁶

3.3.7 Doprava a dopravní dostupnost

Stejně jako jinde i v Karviné neustále vzrůstá intenzita dopravy. Nejdůležitější pozemní komunikací obsluhující Karvinou je silnice 1. třídy číslo I/59 vedoucí z Ostravy přes Petřvald, Orlovou-Město až do Karviné. Jelikož je tato silnice je vysoce frekventovaná, je významným zdrojem znečištění vzduchu a působitelem nepříjemného hluku. Velký význam pro Karvinou má také silnice 1. třídy I/67 vedoucí z Bohumína (státní hranice s Polskem) přes Dolní Lutyň, Karvinou a Český Těšín a silnice 2. třídy II/475 z Havířova přes Horní Suchou do Karviné. Oblast Karvinska nutně potřebuje vybudování kvalitního a rychlého silniční připojení, které zajistí na třicetkilometrovém úseku podél železniční dráhy mezi Bohumínem, Karvinou a Českým Těšínem propojení na dálnici D1 (D47) a rychlostní komunikaci R 48 a tím také lepší silniční spojení s Polskem a Slovenskem. Mezi Bohumínem a Karvinou se plánuje vybudování nové silniční komunikace a v úseku Karviná – Český Těšín půjde o úpravy stávající komunikace I/67.

Na území města se nachází hustá silniční síť, která je tvořena silnicemi II. a III. třídy a podobně jako v jiných městech zde dochází díky nárůstu frekvence dopravy rovněž k problému s parkováním.⁹⁷

---

⁹⁵ *Integrovaný plán rozvoje města Karviná pro Integrovaný operační program „Zóna Karviná – Nové Město“* [online]. 2008. [16. 3. 2013]. Dostupné z: http://portal.karvina.org/...IPRM_IOP_Karvina_03-12-2008.pdf.

⁹⁶ *Integrovaný plán rozvoje města Karviná pro Regionální operační program*. [online]. 2008. [16. 3. 2013]. Dostupné z: <http://portal.karvina.org/...KARVIN%C3%81.pdf>.

⁹⁷ *Integrovaný plán rozvoje města Karviná pro Integrovaný operační program „Zóna Karviná – Nové Město“* [online]. 2008. [5. 3. 2013]. Dostupné z: http://portal.karvina.org/...IPRM_IOP_Karvina_03-12-2008.pdf.

4. Analýza vybraných aspektů kvality života v Ostravě a Karvině a jejich komparace

Vzhledem k výběru definice Martina Potůčka, která o kvalitě života hovoří jako o výsledku vzájemného působení sociálních, zdravotních, ekonomických a environmentálních podmínek, jsou vybrané indikátory rozděleny právě do těchto čtyř oblastí. Největší pozornost je věnována environmentálním ukazatelům, neboť na oblast životního prostředí se práce primárně zaměřuje. Indikátory jsou sesbírány z databází Českého statistického úřadu, Regionálního informačního servisu a z Českého hydrometeorologického ústavu. Zkoumaným obdobím jsou léta 2000 až 2010. Na úrovni měst není datová základna příliš velká a ne všechny indikátory byly měřeny v celém zkoumaném období, proto u některých indikátorů jsou porovnávané údaje měřeny za okresy nebo zde chybí údaje za všechny roky.

4.1 Vybrané indikátory ekonomického prostředí

Ukazatele byly vybírány tak, aby byly charakteristické pro ekonomiku daného území a také podle dostupnosti za co nejmenší územní celek, v tomto případě města Ostrava a Karviná a okresu Ostrava – město a Karviná.

4.1.1 Míra nezaměstnanosti

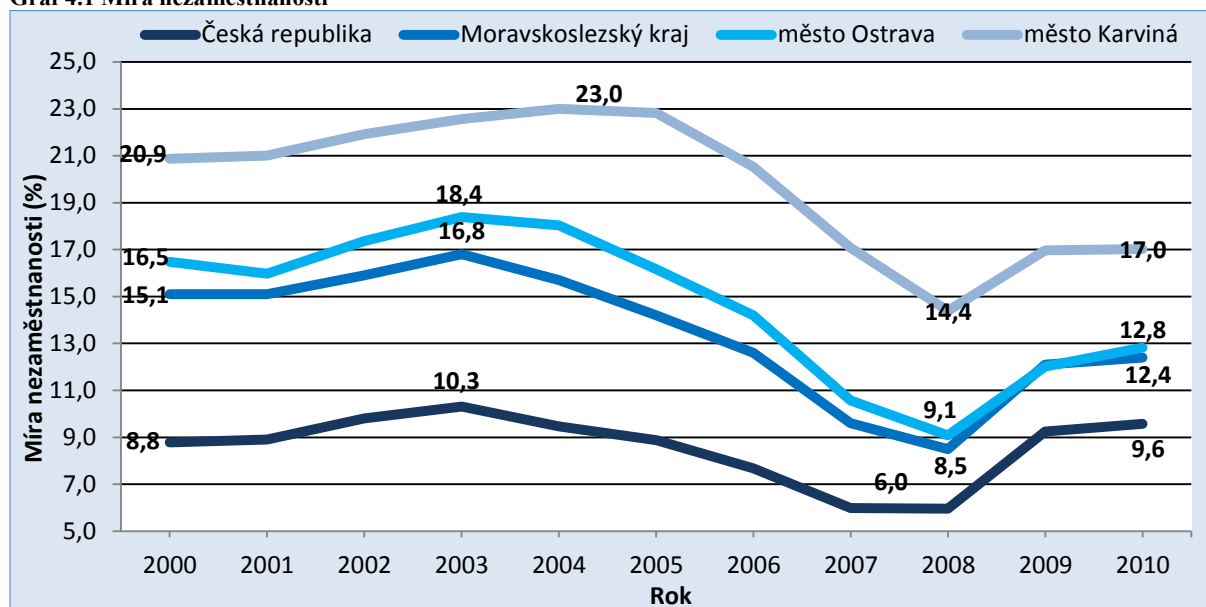
Míra nezaměstnanosti je jedním z faktorů, které charakterizují ekonomiku daného území. Je to ukazatel socioekonomický, tudíž odráží nejen jeho ekonomické, ale i sociální podmínky. Mezi ukazatele nezaměstnanosti patří například obecná míra nezaměstnanosti, míra ekonomické aktivity nebo registrovaná míra nezaměstnanosti. Poslední jmenovaná byla v lednu roku 2013 nahrazena novým ukazatelem s názvem „podíl nezaměstnaných osob“, který vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15 – 64 let ze všech obyvatel ve stejném věku.⁹⁸

Statistická data o nezaměstnanosti Český statistický úřad publikuje z výsledků Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS), které se provádí od roku 1992. Na úrovni měst ČSÚ zaznamenává pouze obecnou míru nezaměstnanosti, proto byl k porovnání vybrán právě tento ukazatel. Vývoj míry nezaměstnanosti v letech 2000 až 2010 je znázorněn pomocí spojnicového grafu, Tabulka s přesnými čísly, ze které graf vychází, je umístěna v přílohách.

---

⁹⁸ *Změna metodiky ukazatele registrované nezaměstnanosti* [online]. Integrovaný portál MPSV [30. 3. 2013]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/zmena_metodiky.

Graf 4.1 Míra nezaměstnanosti

Zdroj: ČSÚ

Celorepublikový trend byl od roku 2000 do roku 2003 mírně rostoucí, poté až do roku 2008 klesal. Příchod světové ekonomické krize v roce 2008 však způsobil opětovný a mnohem strmější nárůst míry nezaměstnanosti. V Moravskoslezském kraji je obecná míra nezaměstnanosti dlouhodobě vyšší než celorepublikový průměr, sleduje však obdobný vývojový trend.

Míra nezaměstnanosti v Ostravě měla v letech 2000 až 2010 opět podobný vývoj jako celorepublikový průměr a do roku 2008 byla o 1 až 2 procentní body nad průměrem Moravskoslezského kraje, od roku 2008, jako důsledek ekonomické krize, rostla přibližně stejnou rychlostí jako v celém MSK. Míra nezaměstnanosti v Karvině je v celém sledovaném období vysoce nad průměrem celorepublikovým, moravskoslezským i ostravským. I zde byla míra nezaměstnanosti do roku 2008 klesající a v důsledku krize v následujících letech vzrostla. Lze však vidět, že se ve sledovaném období rozdíl mezi Českou republikou a Ostravou a Karvinou zmenšuje. V roce 2000 činil rozdíl mezi mírou nezaměstnanosti ČR a Karvinou 12,1%, v roce 2008, kdy byla nezaměstnanost nejnižší, už to bylo jen 5,9% a v posledním sledovaném roce byl rozdíl v mírách nezaměstnanosti 7,4%. U Ostravy byl rozdíl v roce 2000 necelých 8%, v roce 2008 to bylo 3,1% a v roce 2010 rozdíl v mírách nezaměstnanosti stále zůstal na 3,2%.

Rozdíl mezi Ostravou a Karvinou se v letech příliš neměnil, pohyboval se mezi 4 až 5 procenty. Na obě města má proces desindustrializace rozdílný dopad. Město Ostrava těží z dominantního postavení v MSK, to se týká počtu pracovních míst i příchodu zahraničních

investic, mnoho podniků přesouvá svá zázemí právě sem. Karviná patří dlouhodobě k městům s nejvyšší nezaměstnaností v ČR, její snižování brzdí nedostatek volných pracovních míst a nevyhovující kvalifikace uchazečů o zaměstnání. Dalším problémem, se kterým se Karviná potýká, je dlouhodobá nezaměstnanost, při níž lidé ztrácejí pracovní návyky a stávají se tak nezaměstnatelnými. Sama vedoucí Karvinského úřadu práce potvrzuje, že uplatnění evidovaných uchazečů je problematické z důvodu jiného zaměření, zdravotních problémů, osobního postoje k zaměstnání a mnoha dalších.⁹⁹

4.1.2 Počet uchazečů o zaměstnání

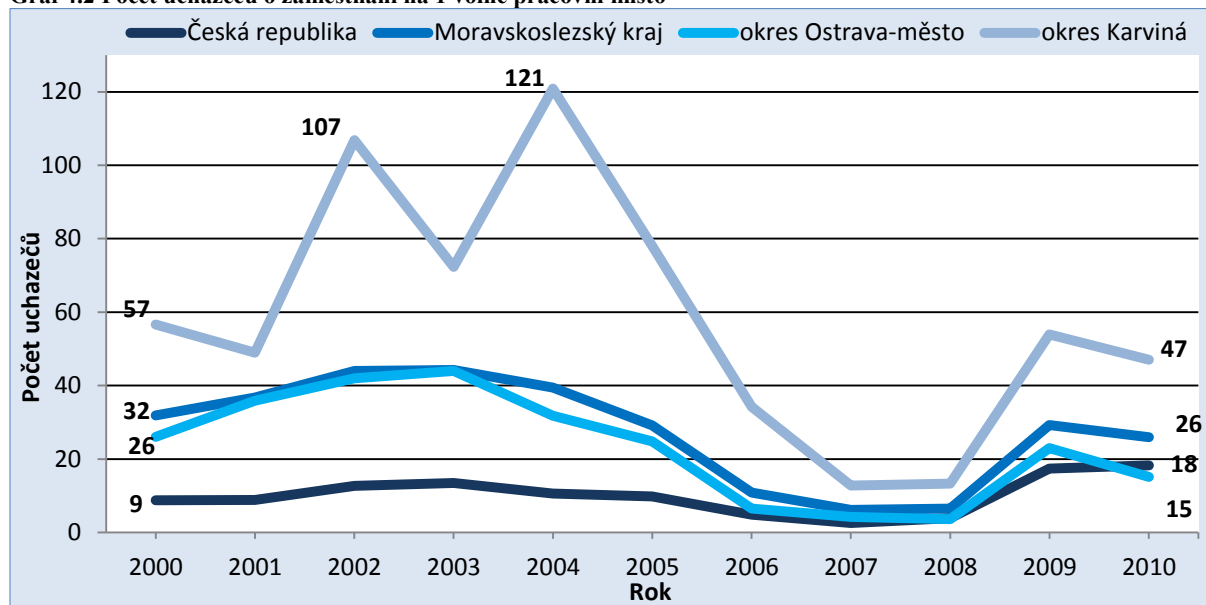
Moravskoslezský kraj patří v rámci celé republiky ke strukturálně nejpostiženějším oblastem. V důsledku útlumu těžkého průmyslu se nezaměstnanost až do roku 2004 téměř neustále zvyšovala. Charakteristický je nesoulad mezi poptávkovou a nabídkovou stranou na trhu práce, což znamená, že počet uchazečů o zaměstnání převyšuje počet volných pracovních míst.

Počet uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo je jedním z nejdůležitějších ukazatelů charakterizující stav na trhu práce. Kvůli nedostupnosti dat na úrovni měst jsou k porovnání použity údaje za okresy. Pro lepší přehlednost bylo opět vybráno zobrazení pomocí spojnicového grafu. Tabulka s přesnými čísly se nachází mezi přílohami.

---

⁹⁹ BAYER Peter. *Karviná začíná vyhrávat boj s nezaměstnaností* [online]. Podnikatel.cz, 2007 [7. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/karvina-zacina-vyhravat-boj-s-nezamestnanosti/>.

Graf 4.2 Počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo

Zdroj: Risy

Z grafu je patrné, že mezi lety 2000 až 2004 byl v Moravskoslezském kraji zaznamenán nárůst počtu uchazečů na jedno volné pracovní místo (VPM). V kraji od roku 1990 probíhá restrukturalizační proces, který provází uvolňování desetitisíců zaměstnanců. V první polovině sledovaného období jsou ještě patrné dozvuky tohoto procesu. Hospodářský vývoj v České republice byl na začátku sledovaného období příznivý, ale MSK se zahraniční investoři vyhýbali. Tato situace vedla k nedostatečné tvorbě nových pracovních míst (v počtu i struktuře), zájem zaměstnavatelů se nezvyšoval, naopak, ještě slábnul. Od roku 2004 se však tento stav v MSK zlepšuje a mezi lety 2006 až 2008 se přibližuje celorepublikovému průměru. Po roce 2008 se vlivem ekonomické krize počet uchazečů o zaměstnání na 1 VPM opět zvýšil, a to na všech sledovaných úrovních.

Nejhorší situace je dlouhodobě v Karviné, v roce 2002 zde byl počet uchazečů na 1 VPM (107) nejvyšší v celé republice (celorepublikový průměr = 12,7). Z grafu lze vidět, že v roce 2003 se situace chvilkově zlepšila. Pravděpodobnou příčinou tohoto skoku je vznik průmyslové zóny Nové Pole, která přinesla celkem 594 nových pracovních míst.¹⁰⁰ Situace se začíná zlepšovat až od roku 2005, kdy se začalo projevovat zlepšování hospodářské situace a zmenšoval se rozdíl mezi nabídkovou a poptávkovou stranou na trhu práce.

¹⁰⁰ Analýza stavu a vývoje trhu práce v Moravskoslezském kraji v roce 2002 a předpokládaný vývoj v roce 2003 [online]. Integrovaný portál MPSV [31. 3. 2013]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/msk/analyzy/msk1202.pdf>.

Situace v okrese Ostrava - město, který téměř přesně kopíroval vývojový trend MSK, je oproti Karviné mnohem lepší, v roce 2000 byl rozdíl mezi okresy 31 uchazečů na 1 VPM a v roce 2010 to bylo 32 uchazečů na 1 VPM. Nejvyšší byl v roce 2004, kdy rozdíl činil 89 uchazečů o zaměstnání na 1 VPM. Jedním z důvodů lepších poměrů v Ostravě je opět výhodnější postavení v rámci MSK.

4.2 Vybrané indikátory sociokulturního prostředí

Ukazatele charakteristické pro sociokulturní prostředí nejsou, ve většině případů, na úrovni měst dostupné, proto byly k porovnání vybrány indikátory na úrovni okresů.

4.2.1 Počet zjištěných trestných činů

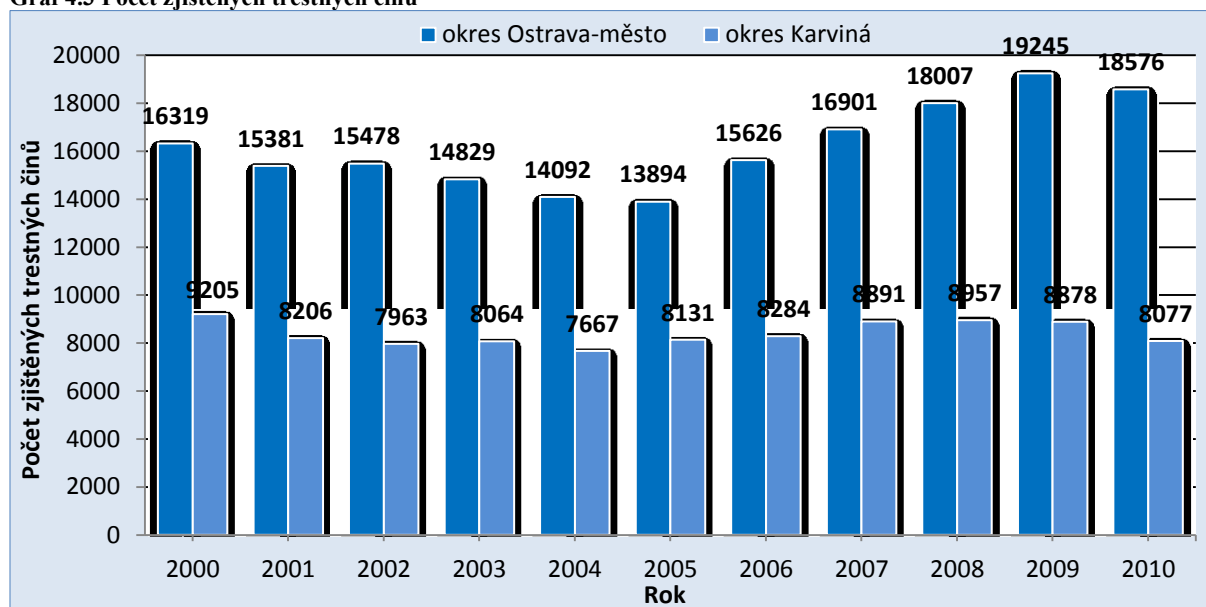
Kriminalita představuje problém, který se dotýká kvality života každého občana. V moravskoslezském kraji se kriminalita vyvíjí opakovaně v sinusoidách a kraj patří k dlouhodobě nejvíce zatíženým. Mezi silné prokriminogenní faktory patří především příhraniční poloha, struktura ekonomiky, vysoká nezaměstnanost, struktura obyvatelstva, sociální kriminalita, vysoká koncentrace kriminálních živlů atd. První místa v zatíženosti okresů trestnou činností (počet trestných činů přepočtený na počet obyvatel) zauímají právě okresy Ostrava-město a Karviná. V roce 2008 přistoupil Moravskoslezský kraj do krajské úrovně prevence kriminality, která přenáší preventivní politiku státu na úroveň kraje.¹⁰¹

Pro přehlednost byl použit sloupcový graf, tabulka s přesnými čísly je zařazena do příloh.

---

¹⁰¹ *Koncepce prevence kriminality Moravskoslezského kraje na léta 2009–2011* [online]. Ostrava: Agentura API s.r.o. [31. 3. 2013]. Dostupné z: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/assets/publikace/prevence_krimi_nahled.pdf.

Graf 4.3 Počet zjištěných trestných činů

Zdroj: Risy

Industriální města mívají obecně větší problémy s kriminalitou, ta je v případě Ostravy a Karviné navíc umocněna silnými přistěhovaleckými vlnami v období industrializace. Vývoj počtu trestných činů v Ostravě a Karviné je odlišný oproti České republice. Zatímco počet zjištěných trestných činů v ČR má klesající tendenci a ve sledovaném období se snížil z 391 310 na 313 387 zjištěných trestných činů, v okrese Ostrava – město od roku 2005 narůstá. Mezi lety 2005 a 2010 se zde zvýšil počet zjištěných trestných činů o 4 682 a za celé sledované období se zvýšil o 2 257 trestných činů. V okrese Karviná byl nárůst mírný a od roku 2009 zase pomalu klesá, v roce 2010 tak byl o 1128 zjištěných trestných činů nižší než v roce 2000. Podle socioložky Lenky Mynářové, která se zabývá výzkumy spokojenosti obyvatel města, je malý pocit bezpečí, po nezaměstnanosti, druhým největším problémem obyvatel Ostravy. Podle jejího názoru, růst kriminality souvisí s nezaměstnaností a špatnou ekonomickou situací.¹⁰²

4.2.2 Počet kulturních zařízení

Moravskoslezský kraj se pomalu odděluje od označení industriálního kraje s nedostatkem kulturního vybytí. Ostrava a její okolí se snaží o vylepšení pověsti a účastní se různých kulturních soutěží, např. Evropské hlavní město kultury 2015. Moravskoslezský kraj

¹⁰² LESKOVÁ Ivana. *Kriminalita na Ostravsku roste. Vrací se část odvelených policistů* [online]. MAFRA a.s., 2012 [7. 4. 2013]. Dostupné z: http://ostrava.idnes.cz/kriminalita-v-ostravsku-roste-policie-se-vraceji-f7k-/ostrava-zpravy.aspx?c=A120601_1786809_ostrava-zpravy_jog.

se snaží rozvoj kultury podporovat prostřednictvím dotačních programů. Jsou to například dotace na náklady divadel a symfonického orchestru nebo rozvoj knihoven.

Na krajské úrovni je počet statistických dat, týkajících se kultury ucházející, existují však velké nedostatky v dostupnosti informací na úrovni měst a okresů. Na krajské úrovni se shromažďují hlavně údaje týkající se muzeí, galerií a knihoven. Na úrovni okresů Český statistický úřad zaznamenával i vývoj počtu kin, muzeí a galerií, ale od roku 2007 již tyto údaje nesleduje. Zkoumané období je tudíž v tomto případě kratší a končí rokem 2006.

Tabulka 4.1 Počet kulturních zařízení

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
okres Ostrava-město							
stálá kina	8	5	5	5	5	6	6
muzea	5	5	6	5	7	8	8
divadla	5	5	5	6	6	6	6
okres Karviná							
stálá kina	11	11	10	10	11	11	11
muzea	8	6	8	8	8	9	10
divadla	2	2	2	5	2	2	2

Zdroj: ČSÚ

Stálá kina jsou Českým statistickým úřadem definována jako kina s jedním kinosálem. Jejich počet se ve sledovaném období v okrese Ostrava - město snížil, od roku 2001 však v Ostravě funguje také multikino v OC Futurum a v roce 2012 bylo otevřeno druhé multikino v OC Fórum. Počet muzeí i divadel zaznamenal v daném období v okrese Ostrava - město nárůst. V tom samém období se v okrese Karviná počet stálých kin nezměnil, počet muzeí se stejně jako v Ostrava – město zvýšil a počet divadel zůstal stejný. V současnosti však v okrese Karviná působí minimálně 4 divadla a to divadelní soubory Bambules, Harlekýn a K.V.A.S. a Těšínské divadlo. Multikino se v okrese Karviná zatím nenachází. Vzhledem k neexistenci novějších údajů není podrobnější hodnocení vývoje v těchto okresech příliš objektivní.

4.3 Vybrané indikátory životního prostředí

Z oblasti environmentálního prostředí byly vybrány ukazatele charakterizující kvalitu ovzduší. Hodnocením kvality ovzduší se na území České republiky zabývá Český hydrometeorologický ústav. Ten má na území města Ostrava hned několik měřících stanic. Použité údaje byly naměřeny v lokalitě Ostrava – Fifejdy na ulici Gen. Janouška. V Karviné se měřící stanice nachází na Leonovově ulici.

Zdroje ovzduší znečišťujících látek eviduje Registr emisí a zdrojů znečištění ovzduší (REZZO), který tyto zdroje rozděluje do 4 kategorií. Do kategorie REZZO 1 patří velké stacionární zdroje znečišťování (velké elektrárny, spalovny, ...), do REZZO 2 střední stacionární zdroje znečišťování, do REZZO 3 malé stacionární zdroje znečišťování (plošné zdroje) a do REZZO 4 mobilní zdroje znečišťování (silniční motorová vozidla, železniční kolejová vozidla, ...).¹⁰³

4.3.1 Polétavý prach

Označení polétavý prach neboli PM (particulate matter) se používá pro mikročástice o velikosti několika mikrometrů (μm). PM_{10} je tedy mikročástice o velikosti 10 mikrometrů. Prašné částice jsou v současnosti řazeny mezi hlavní problémy znečišťování a kvality ovzduší. Přinášejí velké riziko pro lidské zdraví. Do ovzduší se dostávají zejména spalovacími procesy (spalováním uhlí a biomasy, pohonných hmot, atd.). Největší podíl na primárních emisích má vytápění domácností, doprava, průmysl, veřejná a průmyslová energetika, atd. Doprava kromě tvorby těchto částic také způsobuje víření a opětovný přechod již usazených částic zpátky do ovzduší.¹⁰⁴

Vdechování PM_{10} má negativní vliv hlavně na kardiovaskulární a plicní systém. Dlouhodobé vystavování jeho vlivům snižuje délku dožití a zvyšuje kojeneckou úmrtnost, může také způsobovat chronickou bronchitidu, chronické plicní choroby nebo rakovinu plic.

V České republice je pro znečišťování ovzduší polétavým prachem určen denní imisní limit $50 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$. Jeho překročení je tolerováno maximálně 35 dní v roce. Roční imisní limit je $40 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$.¹⁰⁵

Tabulka 4.2 PM_{10} - průměrná roční koncentrace v $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
město Ostrava	<u>44</u>	<u>45</u>	<u>50</u>	<u>57</u>	<u>45</u>	<u>50</u>	<u>47</u>	39	<u>41</u>	<u>41</u>	<u>51</u>
město Karviná	36	<u>46</u>	<u>45</u>	<u>59</u>	<u>46</u>	<u>54</u>	<u>57</u>	<u>42</u>	<u>43</u>	<u>45</u>	<u>54</u>

Zdroj: ČHMÚ

¹⁰³ *Životní prostředí* [online]. Český statistický úřad, 2001. [2. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/cz/cisla/1/13/rocern/zivpros.htm>.

¹⁰⁴ *Prašné částice* [online]. CENIA. [1. 4. 2013]. Dostupné z: <http://vitejtenazemi.cenia.cz/vzduch/index.php?article=131>.

¹⁰⁵ *Polétavý prach PM_{10} , $\text{PM}_{2,5}$, $\text{PM}_{1,0}$* [online]. Čisté nebe o.p.s. [1. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.cistenebe.cz/index.php/slovnicek-pojmu/13-poletavy-prach-pm10-pm25-pm10>.

Červeně podtržená čísla v tabulce poukazují na roky, ve kterých byl překročen roční imisní limit. Jak lze vidět, situace není vyhovující ani v Ostravě ani v Karvině, trend průměrných ročních koncentrací má kolísavý charakter a většinu sledované doby se drží nad limitem, oběma městům se podařilo dodržet daný limit pouze jednou. Průměrná koncentrace v letech 2000 až 2010 byla v Ostravě – Fifejdách $46 \mu\text{g.m}^{-3}$ a v Karvině $48 \mu\text{g.m}^{-3}$, z tohoto srovnání tedy vychází hůře kvalita ovzduší v Karvině.

4.3.2 Oxidy dusíku

Mezi oxidy dusíku (NO_x) patří oxid dusnatý (NO) a oxid dusičitý (NO_2). Stejně jako PM_{10} patří i oxidy dusíku v současné době k hlavním problémům znečišťování ovzduší. Spolu s některými dalšími látkami a ultrafialovým zářením se podílejí na vzniku přízemního ozónu. Oxidy dusíku vznikají při spalovacích procesech, na jejich tvorbě se podílejí jak stacionární zdroje, tak i doprava. Největší podíl má REZZO 1 a REZZO 4. Do ovzduší je nejčastěji vypouštěn oxid dusnatý, který je transformován oxidací na oxid dusičitý.¹⁰⁶

Kromě tvorby přízemního ozónu se oxid dusičitý podílí i na vzniku kyselých dešťů a fotochemického smogu. Pokud jde o lidské zdraví, je oxid dusičitý z 80 – 90 % pohlcován hlenem dýchacích cest a způsobuje záněty dýchacích cest od lehkých forem až po plicní edém.¹⁰⁷

V České republice je pro NO_2 dán roční imisní limit pro ochranu zdraví $40 \mu\text{g.m}^{-3}$, je mu věnována větší pozornost z důvodu jeho negativního vlivu na lidské zdraví. Pro NO_x je dán roční limit pro ochranu ekosystému a vegetace $30 \mu\text{g.m}^{-3}$.¹⁰⁸

Tabulka 4.3 NO_2 - průměrná roční koncentrace v $\mu\text{g.m}^{-3}$

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
město Ostrava	24	25	27	29	25	28	28	25	26	25	28
město Karviná	25	27	26	28	25	28	29	25	25	25	27

Zdroj: ČHMÚ

Ve sledovaném období nebyl na vybraných stanicích v Ostravě a Karvině ani jednou překročen roční limit NO_2 pro ochranu lidského zdraví, který je $40 \mu\text{g.m}^{-3}$. Průměr z daného

¹⁰⁶ Oxidy dusíku [online]. CENIA. [1. 4. 2013]. Dostupné z: <http://vitejtenazemi.cenia.cz/vzduch/index.php?article=130>.

¹⁰⁷ Oxid dusičitý (NO_2) [online]. Čisté nebe o.p.s. [1. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.cistenebe.cz/index.php/slovnicek-pojmu/10-oxid-dusicity-no2>.

¹⁰⁸ Imisní limity podle zákona... [online]. ČHMÚ, 2012. [1. 4. 2013]. Dostupné z: http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/uoco/isko/info/limity_CZ.html.

období je pro obě města stejný, a to $26 \mu\text{g.m}^{-3}$, dlouhodobě by tedy zdraví občanů nemělo být oxidem dusičitým ohrožováno.

Tabulka 4.4 NO_x - průměrná roční koncentrace v $\mu\text{g.m}^{-3}$

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
město Ostrava	<u>36</u>	<u>37</u>	<u>42</u>	<u>43</u>	<u>35</u>	<u>41</u>	<u>42</u>	<u>36</u>	<u>39</u>	<u>36</u>	<u>43</u>
město Karviná	<u>35</u>	<u>36</u>	<u>36</u>	<u>39</u>	<u>34</u>	<u>38</u>	<u>41</u>	<u>35</u>	<u>35</u>	<u>34</u>	<u>37</u>

Zdroj: ČHMÚ

Dodržování limitů ovšem neplatí u ochrany ekosystémů a vegetace, kde byl roční limit překročen v obou městech v celém sledovaném období. Z porovnávaných měst bylo méně oxidů dusíku v ovzduší v Karviné, jehož průměr za dané období je $36 \mu\text{g.m}^{-3}$. Průměrná roční koncentrace za celé sledované období v Ostravě činí $39 \mu\text{g.m}^{-3}$.

4.3.3 Přízemní ozon

Rozlišují se dva typy ozonu (O_3), stratosférický, který je pro existenci života prospěšný a troposférický, neboli přízemní ozon, který je škodlivý. Troposférický se na celkovém množství ozonu v atmosféře podílí přibližně 10 % a růst jeho množství v přízemní vrstvě se v posledních letech stává ekologickým problémem.¹⁰⁹ Vzniká reakcí uhlovodíků a oxidů dusíku při intenzivním slunečním záření. Jeho růst má na svědomí především automobilová doprava a spalování fosilních paliv.

Přízemní ozon patří mezi silně dráždivé látky. Působí na sliznice a plicní tkáň. Podle WHO se první problémy objevují při překročení průměrné hodinové koncentrace $160 \mu\text{g.m}^{-3}$. Při dlouhodobém vystavování vyšším koncentracím způsobuje přízemní ozon pálení očí a nosu, kašel, bolesti hlavy a pocit tlaku na hrudníku, v extrémních případech může způsobit i předčasnou smrt. Mezi rizikové skupiny, které jsou na působení ozonu citlivější, patří děti a starší lidé. Citlivost je ovlivněna věkem, schopností snášet vysoké letní teploty, aktuální zdravotní stav, fyzická zátěž nebo astma. Přízemní ozon poškozuje nejen lidské zdraví, ale ničí i rostliny a snižuje tak jejich schopnost absorbovat oxid uhličitý z atmosféry.¹¹⁰ Pro O_3

¹⁰⁹ Znečištění ovzduší přízemním ozonem [online]. CENIA. [2. 4. 2013]. Dostupné z: <http://vitejenazemi.cenia.cz/vzduch/index.php?article=145>.

¹¹⁰ Přízemní ozon O_3 [online]. Čisté nebe o.p.s. [2. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.cistenebe.cz/index.php/slovnicek-pojmu/223-prizemni-ozon-o3>.

není určen roční limit, ale je dán maximální denní osmihodinový klouzavý průměr $120 \mu\text{g.m}^{-3}$, který může být překročen maximálně 25x za rok.¹¹¹

Tabulka 4.5 O₃ - průměrná roční koncentrace v $\mu\text{g.m}^{-3}$

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
město Ostrava	49	45	45	52	50	48	50	47	45	44	43
město Karviná	49	46	50	51	48	48	49	47	44	43	43

Zdroj: ČHMÚ

Průměrná roční koncentrace přízemního ozonu v obou městech od roku 2006 pomalu klesá. Průměrná koncentrace za celé sledované období je v Ostravě i Karvině stejná a to $47 \mu\text{g.m}^{-3}$. Průměrný počet překročení osmihodinových denních limitů v letech 2008-2010 na stanici Ostrava – Fifejdy je 16,7 a nejvyšší maximální denní 8 hodinová koncentrace za toto období je $166,9 \mu\text{g.m}^{-3}$. V Karvině byl průměrný počet překročení ve stejném období 15,3 a nejvyšší maximální denní 8 hodinová koncentrace za toto období je $175 \mu\text{g.m}^{-3}$.¹¹²

4.3.4 Oxid siřičitý

Oxid siřičitý (SO₂) byl hlavním problémem znečišťování a kvality ovzduší na konci 20. století, jelikož se podílel na kyselých srážkách, které vedly k likvidaci lesních porostů (Krušné hory, Jizerské hory, Krkonoše, ...). Jeho produkce je zapříčiněna spalováním fosilních paliv a je do ovzduší nejčastěji vypouštěn skupinou REZZO 1 a REZZO 3. Díky instalaci odsiřovacích zařízení a odlučovačů popílku, došlo v 90. letech k jeho razantnímu poklesu. Klesla i jeho emise z dopravy, díky menšímu obsahu síry v motorové naftě. V posledních letech stoupají emise z malých zdrojů, což je zapříčiněno rostoucí skupinou lidí vytápějících tuhými palivy.¹¹³

Oxid siřičitý způsobuje zdravotní potíže jako je podráždění sliznice dýchacích cest, zánět průdušek a astma. V důsledku jeho působení může docházet i k bolestem hlavy a nevolnosti.¹¹⁴

¹¹¹ Imisní limity podle zákona... [online]. ČHMÚ, 2012. [1. 4. 2013]. Dostupné z: http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/uoco/isko/info/limity_CZ.html.

¹¹² Údaje byly převzaty z grafických ročenek Českého hydrometeorologického úřadu.

¹¹³ Oxid siřičitý [online]. CENIA. [2. 4. 2013]. Dostupné z: <http://vitejenazemi.cenia.cz/vzduch/index.php?article=129>.

¹¹⁴ Oxid siřičitý (SO₂) [online]. Čisté nebe o.p.s. [2. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.cistenebe.cz/index.php/slovnicek-pojmu/11-oxid-siricity-so2>.

SO₂ má dán 24 hodinový imisní limit 125 µg.m⁻³, který může být překročen maximálně 3x do roka.

Tabulka 4.6 SO₂ - průměrná roční koncentrace v µg.m⁻³

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
město Ostrava	11	11	11	12	9	9	10	8	7	7	11
město Karviná	15	17	16	17	14	15	16	13	10	11	14

Zdroj: ČHMÚ

Průměrné roční koncentrace oxidu siřičitého byly v Ostravě i Karvině v letech 2000 až 2010 velmi nízké. Průměr koncentrací za celé sledované období je u Ostravy 10 µg.m⁻³ a u Karvině 14 µg.m⁻³. Podle údajů z ročenek Českého hydrometeorologického úřadu nebyl v tomto období překročen 24 hodinový imisní limit vícekrát, než je dovoleno.

4.4 Vybrané indikátory zdravotnictví

Ukazatele, které byly vybrány za oblast zdravotnictví, se týkají počtu nemocnic a průměrné délky pracovní neschopnosti. Počet indikátorů týkajících se tohoto prostředí na úrovni měst a ORP je nedostatečný, proto jsou následující indikátory uvedeny za okresy.

4.4.1 Počet lůžek v nemocnicích

Lůžková péče je podle systému zdravotnických účtů rozdělena do tří kategorií: léčebná péče (intenzivní a resuscitační, standardní lůžková péče atd.), rehabilitační péče (lůžková rehabilitační péče) a dlouhodobá péče (lůžková dlouhodobá ošetrovatelská péče). Struktura sítě lůžkových zařízení bývá obvykle vyjadřována počtem lůžek na určitý počet obyvatel. Tento přístup k hodnocení lůžkové péče dominoval především ve dvacátém století, jelikož hospitalizace byla dobrým ukazatelem závažnosti stavu, léčba spočívala v méně invazivních metodách a převážná část hospitalizací byla kvůli závažným akutním stavům. Charakter hospitalizací se s dobou mění, velká část se váže k provádění elektivních plánovaných výkonů, rozvoj lékařství umožňuje léčit některé pacienty doma. Do popředí se tak dostává ukazatel personálních nákladů na péči, který však nebyl za sledovaná léta dostupný.¹¹⁵

¹¹⁵ Zpráva o stavu, vývoji a výhledu zdravotnictví v ČR [online]. Praha: Kulatý stůl k budoucnosti financování zdravotnictví v ČR, 2008. [3. 4. 2013]. Dostupné z: http://www.kulatystul.cz/cs/system/files/Zprava+o+stavu_WEB.pdf.

Pro následující tabulku byla použita metoda indexace s počáteční hodnotou v roce 2000, díky tomu lze přehledně sledovat pokles nebo růst počtu lůžek na jednotlivých územních úrovních. Pro porovnání přesného počtu, je pak níže vložen spojnicový graf. Tabulka s přesnými čísly za sledované období se nachází mezi přílohami.

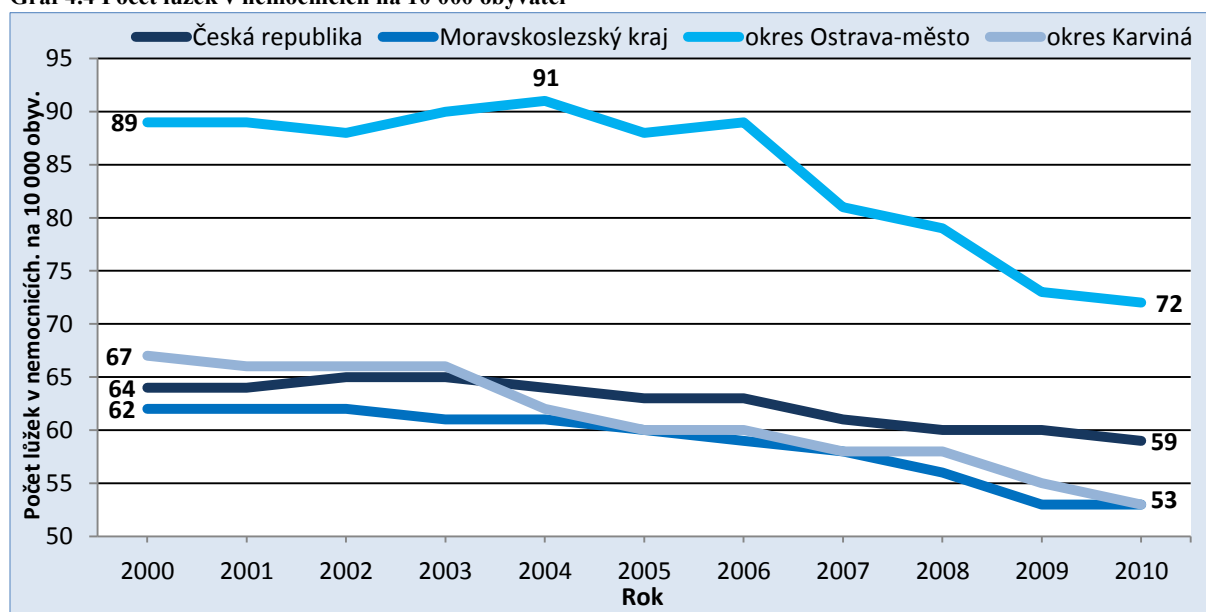
Tabulka 4.7 Počet lůžek v nemocnicích na 10 000 obyvatel

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Česká republika	100	100	102	102	100	98	98	95	94	94	92
Moravskoslezský kraj	100	100	100	98	98	97	96	94	90	85	85
okres Ostrava-město	100	100	99	101	102	99	100	91	89	82	81
okres Karviná	100	99	99	99	93	90	90	87	87	82	79

Zdroj: Risy

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že počet lůžek v nemocnicích na všech úrovních má klesající tendenci. Nejpomalejší je úbytek na celorepublikové úrovni, naopak nejvíce snížen byl počet lůžek ve sledovaném období v okrese Karviná. Tento klesající trend může být zapříčiněn již výše uvedenou změnou v charakteru hospitalizací.

Graf 4.4 Počet lůžek v nemocnicích na 10 000 obyvatel

Zdroj: Risy

Z grafu lze jasně vidět, že nejvyšší počet lůžek přepočtený na obyvatele má okres Ostrava – město. Tímto počtem výrazně převyšuje i okres Karvinou. Tento rozdíl je s největší pravděpodobností dán tím, že většina nemocnic, které disponují lůžky, je koncentrována do

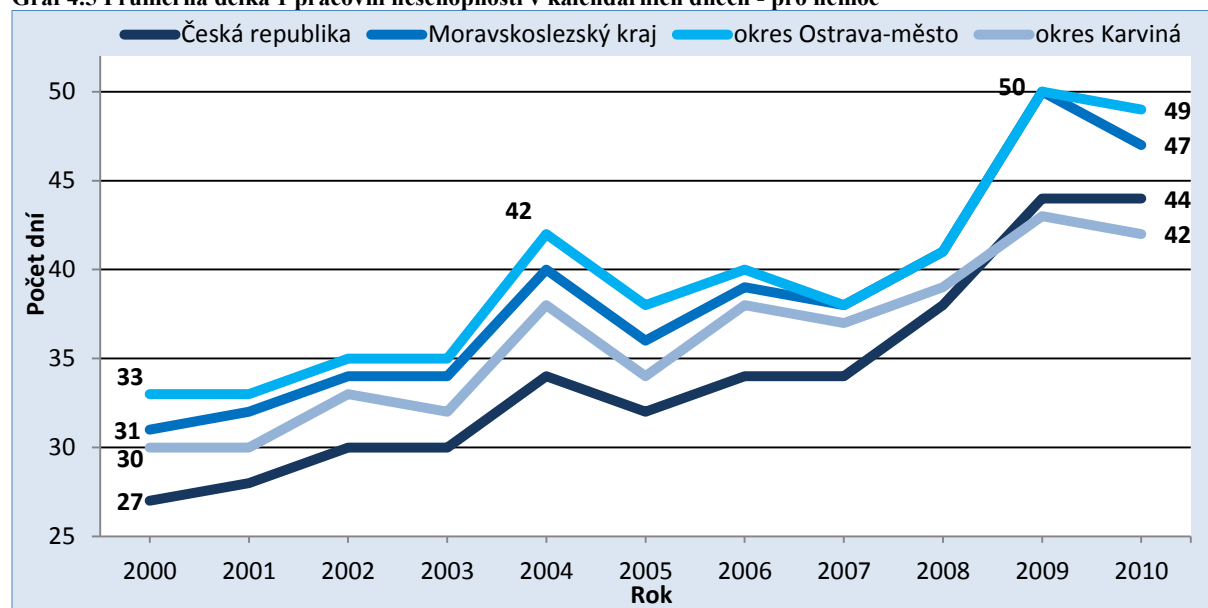
větších měst. Z toho vyplývá, že nejvyšší počty lůžek budou v okresech s velkými městy, jako je právě Ostrava – město.

4.4.2 Průměrná délka pracovní neschopnosti z důvodu nemoci

Ukazatelů pracovní neschopnosti je několik. Může to být míra pracovní neschopnosti uváděná v procentech, která udává, kolik zaměstnanců ze 100 bylo v průměru každý den práce neschopných. Dalším ukazatelem je počet ukončených pracovních neschopností v daném roce, který je v důsledku změny legislativy klesající, prodlužuje se však délka pracovních neschopností. A posledním ukazatelem, jehož vývoj ukazuje následující tabulka, je průměrná doba pracovní neschopnosti, která určuje, jak dlouho v průměru zůstane jeden zaměstnanec při pracovní neschopnosti mimo pracovní činnost. Jako důvod pracovní neschopnosti byla v této práci vybrána nemoc.¹¹⁶

Vývoj průměrné délky 1 pracovní neschopnosti je znázorněn pomocí spojnicového grafu. Tabulka s přesnými čísly je zařazena mezi přílohami.

Graf 4.5 Průměrná délka 1 pracovní neschopnosti v kalendářních dnech - pro nemoc

Zdroj: Risy

V zásadě se dá říci, že průměrná délka pracovní neschopnosti se stále prodlužuje. V roce 1970 byla 15,81 dne, v roce 1990 již byla 18,39 dne a do roku 2000 stoupla dokonce na 27 dní. Rostoucí trend si zachovala i ve sledovaném období a do roku 2010 vzrostla o dalších 17 dní, tedy na 44 dní pracovní neschopnosti.

¹¹⁶ *Pracovní neschopnosti vládnou bolesti zad a respirační onemocnění* [online]. Praha: Aktispol s. r. o., 2013. [3. 4. 2013]. Dostupné z: <http://aktispol.cz/pracovni-neschopnosti-vladnou-bolesti-zad-a-respiracni-onemocneni/>.

Vývoj průměrné délky pracovní neschopnosti v okresech Ostrava - město a Karviná ve sledovaném období je podobný, v Ostravě však nabývá vyšších hodnot, a to v průměru o 3,5 dne. Celkově se počet dní pracovní neschopnosti v okrese Ostrava – město zvýšil o 16 dní a v okrese Karviná o dní 12.

5. Závěr

Kvalita života je velmi rozsáhlým pojmem, který v sobě zahrnuje mnoho aspektů lidského života. Neexistuje pro něj jednotná definice, proto byla vybrána jedna z mnoha, která rozdělila kvalitu života do čtyř prolínajících se oblastí – zdravotnictví a ekonomického, sociálního a environmentálního prostředí.

Pokud jde o vybrané ukazatele ekonomického prostředí, křivka míry nezaměstnanosti v obou městech se vyvíjí ve sledovaném období podobně jako celostátní křivka, u obou ale několikanásobně převyšuje národní průměr. Nejhorší situace je v Karviné, která dlouhodobě patří k místům s nejvyšší nezaměstnaností v České republice. Ostrava v tomto případě těží z výhod krajského města, které je pro investory atraktivnější. Dalším důvodem vyšší nezaměstnanosti v Karviné je například i nedostatečná kvalifikace uchazečů o zaměstnání, negativní vliv má i vysoký počet dlouhodobě nezaměstnaných. Ze stejných důvodů se Karviná potýká také s vysokým počtem uchazečů na jedno volné pracovní místo, který je také několikanásobně vyšší, než je počet uchazečů na jedno VPM v Ostravě nebo na krajské či celorepublikové úrovni.

Ze sociokulturního prostředí byly zvoleny ukazatele týkající se kriminality a kultury. Problémem industriálních a postindustriálních měst bývá obecně vyšší kriminalita, se kterou mají potíže obě srovnávaná města. Vývoj počtu zjištěných trestných činů celkem je ve sledovaném období v Karviné mírně klesající. Horší situace je v Ostravě, kde od roku 2006 počet zjištěných trestných činů stoupá a vrchol měl v roce 2009, kdy zde bylo zjištěno 19 245 trestných činů.

Ostravská aglomerace se pomalu zbavuje nálepky jednostranně zaměřeného průmyslového území. Důvodem toho je skutečnost, že především v Ostravě je široká možnost kulturního vyžití. V současnosti se zde nacházejí 4 stálá divadla, dvě multikina, řada galerií, působí zde Janáčkova filharmonie, pořádají se zde hudební, filmové i divadelní festivaly atd. Oproti tomu kulturní vyžití v Karviné je o něco chudší. Hlavním centrem kultury je zde Městský dům kultury, kde se odehrávají koncerty, divadla, besedy, výstavy atd. Dále v Karviné fungují dvě kina, dvě galerie, muzeum a koná se zde například hudební festival Karvinské hudební léto nebo Festival národnostních menšin. Kulturní prostředí bylo hodnoceno na základě počtu kulturních zařízení, konkrétně kin, muzeí a divadel. Z důvodu dostupnosti dat bylo hodnoceno na úrovni okresů.

Třetí důležitou podmínkou kvality života je dobrý stav životního prostředí. Vybrané ukazatele se týkají ovzduší a jsou v současnosti řazeny mezi hlavní problémy jeho

znečišťování a kvality. Mají špatný vliv nejen na lidské zdraví, ale i na zdraví ekosystémů a vegetace. Prvním z nich je poléťavý prach o velikosti 10 mikrometrů - PM_{10} . V České republice je pro něj dán roční imisní limit $40 \mu\text{g.m}^{-3}$, který byl oběma městy překročen téměř v celém sledovaném období. Jeho průměrná koncentrace od roku 2000 do roku 2010 byla vyšší v Karviné, kde dosáhla hodnoty $48 \mu\text{g.m}^{-3}$. V Ostravě dosáhla průměrná koncentrace hodnoty $46 \mu\text{g.m}^{-3}$.

Dalším sledovaným indikátorem byla průměrná roční koncentrace oxidů dusíku (NO_x) – oxidu dusnatého (NO) a oxidu dusičitého (NO_2). Větší negativní vliv pro lidské zdraví má NO_2 , jeho roční imisní limit je $40 \mu\text{g.m}^{-3}$, tento limit nebyl ani jedním městem ve sledovaném období překročen a průměr jeho koncentrací v zadaných letech byl u obou měst stejný. Sledován byl i vývoj NO_x , pro který je dán roční limit pro ochranu ekosystému a vegetace $30 \mu\text{g.m}^{-3}$. Tento limit byl překračován v obou porovnávaných městech v celém zadaném období. V tomto případě byla vyšší průměrná koncentrace v Ostravě ($39 \mu\text{g.m}^{-3}$) než v Karviné ($36 \mu\text{g.m}^{-3}$).

Třetím sledovaným ukazatelem byl přízemní ozón (O_3), který má dán limit pouze pro maximální denní osmihodinový klouzavý průměr ($120 \mu\text{g.m}^{-3}$). Z průměrných ročních koncentrací však lze vyčíst, že obsah přízemního ozónu od roku 2006 pomalu v obou městech klesá a průměr koncentrací za sledované období je stejný. ($47 \mu\text{g.m}^{-3}$). Z ročenky ČHMÚ bylo zjištěno, že povolený osmihodinový limit nebyl v posledních třech sledovaných letech porušen vícekrát, než je dovoleno (25x za rok), ani v jednom z měst.

Posledním sledovaným ukazatelem byl oxid siřičitý (SO_2), jehož koncentrace byly rizikové zejména na konci 20. století a vedly k likvidaci lesních porostů prostřednictvím kyselých dešťů. Jeho průměrná koncentrace ve zkoumaném období nepřekračovala limity v Ostravě ani Karviné. Průměr koncentrací za celé sledované období byl nižší u Ostravy ($10 \mu\text{g.m}^{-3}$) než u Karviné ($14 \mu\text{g.m}^{-3}$).

Poslední hodnocenou oblastí bylo zdravotnictví. To bylo zastoupeno ukazatelem počtu lůžek v nemocnicích a průměrnou délkou pracovní neschopnosti z důvodu nemoci. Ze sledování vývoje počtu lůžek v nemocnicích na 10 000 obyvatel vyplývá, že počet lůžek postupně klesá nejen na úrovni obou měst, ale i na úrovni krajské a celorepublikové. Důvodem je měnící se charakter hospitalizací. Spolu s rozvojem lékařství se zvyšuje počet osob s domácí léčbou a snižuje se doba pobytu v nemocnicích. Srovnání okresů Ostrava - město a Karviná poukazuje na vysoký rozdíl v počtu lůžek, který se pohybuje mezi 18 až 29 ve prospěch okresu Ostrava - město. Tento výsledek však nelze považovat za slabou stránku Karviné, jelikož většina nemocnic vybavených lůžky je situována do větších, okresních a

krajských měst. Dalším hodnoceným ukazatelem byla průměrná délka pracovní neschopnosti z důvodu nemoci, která ve sledovaném období podstatně vzrostla na všech sledovaných úrovních. Z porovnávaných okresů byl zaznamenán největší nárůst v Ostravě – městu, a to o 16 dní, oproti Karviné, kde se pracovní neschopnost prodloužila o 12 dní. Nejvíce se doba pracovní neschopnosti v Ostravě – městu prodloužila mezi lety 2008 – 2009. Může zde být souvislost s hospodářskou krizí, kdy bylo propuštěno mnoho zaměstnanců, a případná pracovní neschopnost mohla oddálit ukončení pracovního poměru.

V neposlední řadě je nutno zmínit špatnou dostupnost indikátorů. Vzhledem k tomu, že základní jednotkou pro statistické sledování dat v České republice jsou kraje, musel být původní úmysl, srovnávat indikátory na úrovni měst, pozměněn a některé indikátory tak musely být porovnávány na úrovni okresů, i zde byl však počet ukazatelů omezen.

Závěrem lze říci, že podle výsledků vybraných ukazatelů je situace o něco málo lepší v Ostravě než v Karviné, avšak v rámci celé republiky je postavení obou porovnávaných měst špatné.

Seznam použité literatury

A. KNIHY

- [1] HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. 774 s. ISBN 978-807-3675-691.
- [2] HRUŠKA TVRDÝ, Lubor a Pavel KUKULIAČ. *Socioekonomický atlas Ostravy: Socioeconomic atlas of Ostrava*. Ostrava: Accendo - Centrum pro vědu a výzkum, 2011. 103 s. ISBN 978-80-904810-2-2.
- [3] NOVOTNÁ, Hana. *Společnost a životní prostředí v regionálním rozvoji*. Praha: Vysoká škola regionálního rozvoje, 2011. 122 s. ISBN 978-80-87174-11-1.
- [4] PAYNE, Jan. *Kvalita života a zdraví*. Praha: Triton, 2005, 629 s. ISBN 80-7254-657-0.
- [5] PETR, Petr. *Health related quality of life in law and order enforcement*. 2nd, enl. and amended ed. Budweis: College of European and Regional Studies, 2006. 106 s. ISBN 80-867-0824-1.
- [6] SUCHÁČEK, Jan. *Na cestě k nové identitě: Ostrava, Katovice a Košice po roce 1989*. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, katedra regionální a environmentální ekonomiky, 2010. 130 s. ISBN 978-80-248-2212-9.
- [7] TEMELOVÁ, Jana, Lucie POSPÍŠILOVÁ a Martin OUŘEDNÍČEK. *Nové sociálně prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 203 s. ISBN 978-807-3803-780.
- [8] VAĐUROVÁ, Helena a Pavel MÜHLPACHR. *Kvalita života: teoretická a metodologická východiska*. Brno: Masarykova univerzita, 2005. 145 s. ISBN 80-210-3754-7.
- [9] VEJCHODSKÁ, Eliška. *Ekonomie a politika městského životního prostředí*. Praha: Oeconomica, 2007. 175 s. ISBN 978-802-4512-419.
- [10] VYMĚTAL, Jan. *Informační zdroje v životním prostředí*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. 180 s. ISBN 978-80-7357-733-9.

[11] *Sborník o stavu prostředí v Ostravě*. Ostrava: Repronis, 2006. 73 s. ISBN 80-732-9123-1.

[12] *Quality of life in old age: national programme of preparation for ageing for 2008-2012*. Prague: Ministry of Labour and Social Affairs, 2008. 58 s. ISBN 978-808-6878-669.

B. ELEKTRONICKÉ PUBLIKACE

[13] BAYER Peter. *Karviná začíná vyhrávat boj s nezaměstnaností* [online]. Podnikatel.cz, 2007 [7. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/karvina-zacina-vyhravat-boj-s-nezamestnanosti/>.

[14] DVOŘÁKOVÁ, Nina. *Kvalita života*. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta [online]. 2010. [25. 2. 2013]. Dostupné z: http://web.natur.cuni.cz/ksgrrsek/urrlab/user/documents/petra/Komunita_2009/12_Kvalita_zivota.pdf.

[15] HINKE, Jana. *Zdravotnictví ČR: popis systému, financování, práva a povinnosti*. [online]. Fakulta ekonomická Západočeské univerzity v Plzni [18. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.fek.zcu.cz/blob.php?table=internet_list&type=FileType&file=Data&name=FileName&idname=IDInternet&id=1821.

[16] HRKAL, Jakub. *Indikátory kvality života a udržitelného rozvoje*. [online]. 2005. [28. 2. 2013]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&articleID=91.

[17] HRUŠKA, L. a kol. *Studie o stavu bezdomovectví v Ostravě*. [online]. Centrum pro rozvoj obcí a regionů, s.r.o. a Centrum pro vědu a výzkum, o.p.s., 2012. [4. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.ostrava.cz/cs/urad/magistrat/odbory-magistratu/odbor-socialnich-veci-skolstvi-sportu-a-volnocasovych-aktivit/oddeleni-koncepcie-a-rozvoje-socialnich-sluzeb/studie-a-analyzy/studie-a-analyzy/c-users-zivcakzd-desktop-komplexna-socialna-prace-bezdomovstva-studie-proces-studie_o_stavu_bezdomovectvi_v_ostrove_final.pdf.

[18] KUBALA, Ondřej. *Výsledky sčítání bezdomovců*. [online]. ČSÚ, 2012. [18. 3. 2013]. Dostupné z: http://www2.czso.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/vysledky_scitani_bezdomovcu.

[19] LESKOVÁ Ivana. *Kriminalita na Ostravsku roste. Vrací se část odvelených policistů* [online]. MAFRA a.s., 2012 [7. 4. 2013]. Dostupné z: <http://ostrava.idnes.cz/kriminalita-v->

ostravsku-roste-police-se-vraceji-f7k-/ostrava-zpravy.aspx?c=A120601_1786809_ostrava-zpravy_jog.

[20] MEDERLY, Peter, Ján TOPERCER a Pavel NOVÁČEK. *Indikátory kvality života a udržitelného rozvoje: kvantitativní, vícerozměrný a variantní přístup*. [online]. 2004. [26. 2. 2013]. Dostupné z: <http://www.regioplan.sk/files/20/Indikatory%20kvality%20zivota%20a%20UR%202004.pdf>.

[21] MEDERLY, Peter, Ján TOPERCER a Pavel NOVÁČEK. *Regionální aspekty kvality života v České republice*. [online]. 2002. [28. 2. 2013]. Dostupné z: <http://veda.fsv.cuni.cz/doc/novacek.doc>.

[22] POTŮČEK, Martin a kol. *Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku - Executive Summary* [online]. Praha: Centrum pro sociální a ekonomické strategie Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, 2002. [26. 2. 2013]. Dostupné z: http://www.martinpotucek.cz/index.php?option=com_rubberdoc&view=doc&id=10&format=raw&Itemid=64&lang=cs.

[23] POTŮČEK, Martin a kol. *Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku*. [online]. Praha: Centrum pro sociální a ekonomické strategie Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, 2002. [26. 2. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceses.cuni.cz/CESES-34-version1-pruvodce.pdf>.

[24] SVOBODOVÁ, Lenka. *Kvalita života* [online]. [25. 2. 2013]. Dostupné z: https://docs.google.com/viewer?url=http%3A%2F%2Fkvalitazivota.vubp.cz%2Fprispevky%2Fsoudoba_sociologie_II_kvalita_zivota-svobodova.doc.

[25] SVOBODOVÁ, Lenka. *Kvalita pracovního života – změny ve světě práce, modely, indikátory* [online]. Praha: Výzkumný ústav bezpečnosti práce Praha, 2006. [25. 2. 2013]. Dostupné z: http://kvalitazivota.vubp.cz/prispevky/sbornik_kvalita_pracovniho_zivota.doc.

[26] ŠVEHELKA, Filip. *Důvody pobytu mladistvých bezdomovců ve středisku BETHEL v Karviné*. [online]. Brno, 2012. Diplomová práce, Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. [5. 3. 2013]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/180954/fss_m/Diplomova_prace.pdf.

- [27] ŽÁKOVÁ Eva a kol. *Kulturní a kreativní průmysly v České republice* [online]. Institut umění - Divadelní ústav, 2011, 392 s. [5. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.idu.cz/media/document/kulturni-a-kreativni-prumysly-v-ceske-republice.pdf>.
- [28] *Zpráva o lidském rozvoji 2006*. [online]. 2006. OSN [27. 2. 2013]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1199>.
- [29] *Zdroje hluku a jeho měření*. [online]. SZÚ. [4. 2. 2013]. Dostupné z: <http://www.szu.cz/tema/zivotni-prostredi/zdroje-hluku-a-jeho-mereni>.
- [30] *Zdravotní účinky hluku*. [online]. SZÚ. [4. 2. 2013]. Dostupné z: <http://www.szu.cz/tema/zivotni-prostredi/zdravotni-ucinky-hluku>.
- [31] *Odpad*. [online]. SZÚ. [4. 2. 2013]. Dostupné z: <http://www.szu.cz/tema/zivotni-prostredi/odpady>.
- [32] *Sociální prostředí*. [online]. EK. [4. 3. 2013]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/health-eu/my_environment/social_environment/index_cs.htm.
- [33] *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – Metodika*. [online]. ČSÚ, 2013. [5. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps.
- [34] *Zdravotnictví ČR 2011 ve statistických údajích*. [online]. Praha: ÚZIS ČR, 2012. [18. 3. 2013]. ISSN 0862-5883. Dostupné z: <http://www.uzis.cz/publikace/zdravotnictvi-cr-2011-ve-statistickych-udajich>.
- [35] *Bezdomovectví*. [online]. [18. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.bezdomovci.estranky.cz/clanky/definice-bezdomovectvi.html>.
- [36] *Geografické informace*. [online]. Moravskoslezský kraj - Krajský úřad, 2010. [5. 3. 2013]. Dostupné z: http://o-kraji.kr-moravskoslezsky.cz/geograficke_informace.html.
- [37] *O kraji - Moravskoslezský kraj*. [online]. CRR ČR. [5. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/moravskoslezsky-kraj/regionalni-informace/o-kraji/>.
- [38] *Moravskoslezský kraj*. [online]. Ministerstvo životního prostředí. [5. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/moravskoslezsky_kraj.

- [39] *O Ostravě*. [online]. Statutární město Ostrava. [11. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ostrava.cz/cs/o-meste>.
- [40] *Profil města Ostravy*. [online]. RPIC-ViP s.r.o., 2008. [17. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ostrava.cz/cs/podnikatel-investor/ke-stazeni/strategicky-plan-rozvoje-mesta/strategicky-plan-2009-2015/profil-mesta>.
- [41] *Něco o městě*. [online]. Magistrát města Karviné. [5. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.karvina.cz/portal/page/portal/uvodni_stranka/mesto_karvina/o_meste.
- [42] *Trocha historie*. [online]. Magistrát města Karviné. [5. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.karvina.cz/portal/page/portal/uvodni_stranka/mesto_karvina/o_meste/historie.
- [43] *Město Karviná*. [online]. Magistrát města Karviné. [5. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.karvina.cz/portal/page/portal/uvodni_stranka/mesto_karvina.
- [44] *Integrovaný plán rozvoje města Karviná pro Integrovaný operační program „Zóna Karviná – Nové Město“* [online]. 2008. [5. 3. 2013]. Dostupné z: http://portal.karvina.org/portal/page/portal/uvodni_stranka/magistrat/zakladni_dokumenty/rozvoj_mesta/IPRM_IOP_Karvina_03-12-2008.pdf.
- [45] *Integrovaný plán rozvoje města Karviná pro Regionální operační program*. [online]. 2008. [5. 3. 2013]. Dostupné z: http://portal.karvina.org/portal/page/portal/uvodni_stranka/magistrat/zakladni_dokumenty/rozvoj_mesta/INTEGROVAN%C3%9D%20PL%C3%81N%20ROZVOJE%20M%C4%9ASTA%20KARVIN%C3%81.pdf.
- [46] *Přehled jednotlivých firem na průmyslové zóně*. [online]. 2012. [5. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.zony.cz/podnikatelsky-park/>.
- [47] *Změna metodiky ukazatele registrované nezaměstnanosti* [online]. Integrovaný portál MPSV [30. 3. 2013]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/zmena_metodiky.
- [48] *Analýza stavu a vývoje trhu práce v Moravskoslezském kraji v roce 2002 a předpokládaný vývoj v roce 2003* [online]. Integrovaný portál MPSV [31. 3. 2013]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/msk/analyzy/msk1202.pdf>.

- [49] *Koncepce prevence kriminality Moravskoslezského kraje na léta 2009–2011* [online]. Ostrava: Agentura API s.r.o. [31. 3. 2013]. Dostupné z: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/assets/publikace/prevence_krimi_nahled.pdf.
- [50] *Životní prostředí* [online]. Český statistický úřad, 2001. [2. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/cz/cisla/1/13/rocern/zivpros.htm>.
- [51] *Prašné částice* [online]. CENIA. [1. 4. 2013]. Dostupné z: <http://vitejtenazemi.cenia.cz/vzduch/index.php?article=131>.
- [52] *Polétavý prach PM10, PM2,5, PM1,0* [online]. Čisté nebe o.p.s. [1. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.cistenebe.cz/index.php/slovnicek-pojmu/13-poletavy-prach-pm10-pm25-pm10>.
- [53] *Oxidy dusíku* [online]. CENIA. [1. 4. 2013]. Dostupné z: <http://vitejtenazemi.cenia.cz/vzduch/index.php?article=130>.
- [54] *Oxid dusičitý (NO2)* [online]. Čisté nebe o.p.s. [1. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.cistenebe.cz/index.php/slovnicek-pojmu/10-oxid-dusicity-no2>.
- [55] *Imisní limity podle zákona o ochraně ovzduší 201/2012 Sb. a vyhlášky o způsobu posuzování a vyhodnocení úrovně znečištění, rozsahu informování veřejnosti o úrovni znečištění a při smogových situacích 330/2012 Sb.* [online]. Český hydrometeorologický úřad, 2012. [1. 4. 2013]. Dostupné z: http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/uoco/isko/info/limity_CZ.html.
- [56] *Znečištění ovzduší přízemním ozonem* [online]. CENIA. [2. 4. 2013]. Dostupné z: <http://vitejtenazemi.cenia.cz/vzduch/index.php?article=145>.
- [57] *Přízemní ozon O3* [online]. Čisté nebe o.p.s. [2. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.cistenebe.cz/index.php/slovnicek-pojmu/223-prizemni-ozon-o3>.
- [58] *Oxid siřičitý* [online]. CENIA. [2. 4. 2013]. Dostupné z: <http://vitejtenazemi.cenia.cz/vzduch/index.php?article=129>.
- [59] *Oxid siřičitý (SO2)* [online]. Čisté nebe o.p.s. [2. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.cistenebe.cz/index.php/slovnicek-pojmu/11-oxid-siricity-so2>.

[60] *Zpráva o stavu, vývoji a výhledu zdravotnictví v ČR* [online]. Praha: Kulatý stůl k budoucnosti financování zdravotnictví v ČR, 2008. [3. 4. 2013]. Dostupné z: http://www.kulatystul.cz/cs/system/files/Zprava+o+stavu_WEB.pdf.

[61] *Pracovní neschopnosti vlnnou bolestí zad a respirační onemocnění* [online]. Praha: Aktispol s. r. o., 2013. [3. 4. 2013]. Dostupné z: <http://aktispol.cz/pracovni-neschopnosti-vlnnou-bolesti-zad-a-respiracni-onemocneni/>.

Seznam grafů a tabulek

Tabulka 2.1 Dimenze kvality lidského života podle WHO	9
Tabulka 2.2 Model kvality života Centra pro podporu zdraví Univerzity Toronto	10
Tabulka 2.3 Struktura Regionálního indexu kvality života.....	13
Graf 4.1 Míra nezaměstnanosti	46
Graf 4.2 Počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo	48
Graf 4.3 Počet zjištěných trestných činů	50
Tabulka 4.1 Počet kulturních zařízení	51
Tabulka 4.2 PM ₁₀ - průměrná roční koncentrace v $\mu\text{g.m}^{-3}$	52
Tabulka 4.3 NO ₂ - průměrná roční koncentrace v $\mu\text{g.m}^{-3}$	53
Tabulka 4.4 NO _x - průměrná roční koncentrace v $\mu\text{g.m}^{-3}$	54
Tabulka 4.5 O ₃ - průměrná roční koncentrace v $\mu\text{g.m}^{-3}$	55
Tabulka 4.6 SO ₂ - průměrná roční koncentrace v $\mu\text{g.m}^{-3}$	56
Tabulka 4.7 Počet lůžek v nemocnicích na 10 000 obyvatel	57
Graf 4.4 Počet lůžek v nemocnicích na 10 000 obyvatel	57
Graf 4.5 Průměrná délka 1 pracovní neschopnosti v kalendářních dnech - pro nemoc	58

Seznam zkratek

1. CNC	Computer Numerical Control
2. CO	Oxid uhelnatý
3. CO ₂	Oxid uhličitý
4. C ₂₀ H ₁₂	Benzo(a)pyren
5. C _x H _y	Uhlovodíky
6. č.	Článek
7. ČHMÚ	Český hydrometeorologický úřad
8. ČR	Česká republika
9. ČSÚ	Český statistický úřad
10. DESA	Department of Economic and Social Affairs
11. ESI	Environmental Sustainability Index
12. EU	Evropská unie
13. FAO	Food and Agriculture Organization
14. FAOSTAT	The FAO statistical database
15. Gen.	Generál
16. HDI	Human Development Index
17. HDP	Hrubý domácí produkt
18. CHKO	Chráněná krajinná oblast
19. ILO	International Labour Organization
20. IT	Informační technologie
21. kol.	Kolektiv
22. K.V.A.S.	Kulturní vibrace a stresy
23. MHD	Městská hromadná doprava
24. MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
25. MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
26. MSK	Moravskoslezský kraj
27. NO	Oxid dusnatý
28. NO ₂	Oxid dusičitý
29. NO ₃	Dusičnan
30. NO _x	Oxidy dusíku
31. O ₃	Ozon
32. OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development

33. OKD	Ostravsko-karvinské doly
34. OSN	Organizace spojených národů
35. pH	Power of hydrogen
36. PM	Particulate matter
37. QOL	Quality of Life
38. REZZO	Registr emisí a zdrojů znečištění ovzduší
39. Sb.	Sbírka
40. SO ₂	Oxid siřičitý
41. SO ORP	Správní obvod obce s rozšířenou působností
42. SOŠ	Střední odborná škola
43. UN CSD	The United Nations Commission on Sustainable Development
44. UNDP	United Nations Development Programme
45. UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
46. VPM	Volná pracovní místa
47. VŠ	Vysoká škola
48. VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil
49. VŠB	Vysoká škola báňská
50. WHO	World Health Organization

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 26. 4. 2013

.....
Babulová

Bc. Tereza Babulová

Seznam příloh

Příloha číslo 1 – Tabulky týkající se obyvatelstva

Příloha číslo 2 – Tabulky týkající se území

Příloha číslo 3 – Tabulky týkající se nezaměstnanosti

Příloha číslo 4 – Tabulky týkající se kriminality

Příloha číslo 5 – Tabulky týkající se sociálního zabezpečení

Příloha číslo 6 – Tabulky týkající se životního prostředí

Příloha číslo 7 – Tabulky týkající se bytové výstavby

Příloha číslo 8 – Tabulky týkající se zdravotnictví

Příloha číslo 9 – Tabulky týkající se mezd